LIEDER

H. Rosenblatt

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER

AMHERST, MASSACHUSETTS

413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG

WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

ISBN:0-657-12494-X

יודישע ביבליאטעק

ליעדער

—פון—

ה. רויזענבלאט.

נ׳יו יארק.

אינהאלט פערצייכנים:

I.
וואלד און פעלד.

II.
פאלקסטהימליך.

III.
פערשיעדענע.

I.

וואלד און פעלד

טהוי.

לאנגזאם האָט די נאַכט דעם לעצטען
בלויען חלום אויסגעטרונקען,
אויף דעם מזרח שלאָגט דער מאָרגען
אוים די ערשטע ראָזע פונקען.

כ'הויב די אויגען אויף — פערגאַנגען
אין דעם הימעל אלע שטערען.
כ'לאָז אַראָב מיין בליק — אַנטגעגען
ליגט דאָס גרינע פעלד אין טרעהרען.

אויף דעם גרינעם פעלד בעהאַלטען
צווישען בליהמעלאַך און גראָזען
ליגט אַ טרעהר מיינס וואָס דאָס אויג האָט
אין דער נאַכט אַראָפּגעלאָזען.

דאָך מיין האַרץ, אָ, טרייסט זיך, טרייסט זיך,
ס'וועט די טרעהר ניט געהן פערפאַלען,
מיט דעם טהוי צוזאַמען וועלען
זי פערצעהרען באַלד די שטראַלען.

בליטהען

איך ליג אין וואלד און טרוים.
די נאַכט איז זאַנפט און בלוי,
עס פּערעלט קיהל דער טהוי
פון ווייס בעבליהטען בוים
וואָס וויגט זיך איבער מיר.

אַזוי האָב איך געוויינט
אין יענעם אויגען־בליק,
ווען כ׳האָב מיין לעבענס־גליק
מיט זיכערהייט געליי׳נט
אין בלויען אויג ביי דיר....

*   *

*

איך טרוים... עס טרוימט די נאַכט —
טיעף אין דער בלויקייט ציהט
מיט שטילע גייסטער טריט
דער מאַנד פערזאָרגט, פערטראַכט,
זיין אומעט׳ס נאַכט שפּאַציער...

אַזוי אַרומגעשלעפּט
האָב איך זיך יענע נאַכט,
ווען פּלוצלים אַ פערדאַכט
אין מיר האָט אויפגעלעבט,
אַז דו ביזט פאַלש צו מיר.

*   *

*

איך ליג אין וואלד און פיהל:
עס פאַלט דער בלאַסער צוועט

פאַמעלעכעל און גלעט
מיט צערטליכקייט, נאָר קיהל
מיין טהוי־פערטרעהרט געזיכט...

אַזוי האָסטו געקוסט
מיינ' ליפּען בלייך און שטום...
ווען דו, באמת פרום
געמיינט האָסט אַז דו מ ו ז ט
פערבלייבען טריי דיין פפליכט...

דער בוים

אוים דעם מיטען וואַלד ערהויבט זיך
פון דעם פריהלינג אַ בעשטראַהלטער,
אַ בעצווייגטער בוים אַן אַלטער,
ווי אַ ריטטער ווי אַ שטאָלצער.

געגען יום טוב'דיגען הימעל
הויבט ער זיינע העכסטע צווייגען.
פול מיט שמחה קומט ער צייגען
איהם די ערשטע גרינע בלעטער...

און בערוישט פון פויגעל־זמירות
און פון יום־טוב פון געשמאַקען,
הערט ער ניט ווי אונטען האַקען
העקער אונטער זיינע ווארצלען.

בין-השמשות

דער שטילער פריהלינגס טאָג פערגעהט,
דער אָבענד קומט צוגעהען,
פון ערגעץ נעהמט מנוחה'דיג
אַ זאַנפטעס ווינטעל וועהען ;

די זונן שטרעקט אויס איהר שטראַהלען מויל,
איהר לעצטען קוס צו שענקען
דער מיעדער ערד... און מיך בעפאַלט
אַן אונבעשטימטעס בענקען....

מיך אַרט ניט וואָס דער טאַג פערגעהט,
ניט וואָס די נאַכט וועט קומען —
אין גרויען בין־השמשות נור
וואָלט אייביג איך געשוואומען.

אבענד געבעט

ווען נאָך דעם הייסען טאָג
די נאַכט קומט מילד און קיהל,
דאַן עפענט זיך מיין הארץ
און כליפּעט אין דער שטיל :

אה, שטאַרקער גאָט! ניט לאָז
פערטריקענען ווי שטרוי

די זעעלע אין מיין גוף
און שענק א טראָפּען טהוי!

געפאַלען איז אויף מיר
דעם טאָג'ס צוגליהטער שטויב,
זיין היץ, זיין דורשט, און דאָך,
מיין גרויסער הארה, איך גלויב:

איין איינציג טראָפּען טהוי,
איין טריעף פון הימעל־זאַפּט —
און ווידער פרישט זיך אויף
אין מיר די בליהונגס־קראַפּט.

און ווי די רויז שיקט אָפּ
איהר דופט — א ליעב צו דיר,
וועט שטייגען הייליג־ריין
צו דיין געצעלט מיין שיר...

בעוויליגט

די זונן שטייגט אַלץ העכער און העכער,
די היץ ווערט סכנת נפשות,
דעם איינציגען בוים אויף דער לאַנקע
בעפאַלט אַזאַ שווערער חלשות.

און שוואַך, קוים דאָס אויג קען בעמערקען,
דער בוים נעמט די בלעטלעך בעוועגען:
„רבונו של עולם, האָב מיטלייד
בעוויליג אַביסעלע רעגען!

גאָט הערט דאָס געבעט און ער איז זיך
מרחם אַצינד אויף די דאַרע,
פון היץ האַלב־פערטרוקענטע צווייגען,
און ס'ווייזט זיך אַ גרויס שטיקעל כמאַרע.

עס דונקעלט... די היץ פאַלט... און לאַנגזאַם
אַ וואָלקען די זון האָט בעהאַלטען — —
אַ בליץ האָט געטאָן — און אויף צווייען
דעם בוים נעבאך איבערגעשפּאַלטען...

חברים

צוויי בוימער אין זעלביגען וואַלד אויפגעוואַקסען,
צוזאַמען גענאָסען פון זומער די ברכות,
צוזאַמען געטראָגען פון ווינטער די קללות, —
און דאָך ווי פערשיעדען אין זיי'רע מזלות:

איין בוים איז געוואָרען אַ מאַסט־בוים אַ שטאָלצער
און קעמפּפט מיט די ים'ען און שטרייט מיט די ווינדען.
דער צווייטער 'ז אַ בלוטיגע תליה געוואָרען,
אויף וועלכער עס ווערען נשמות פערלאָרען.

נאָר אָפט ווען די נאַכט שפּרייט פונאַנדער אין הימעל
איהר בלויע זייד־חופה, מיט גאָלד־שטויב בעשפּרינקעלט,
און צווישען דעם ים און דעם מאַסט־בוים הערשט שלום,
בעווייזט זיך צום שטאָלצען דער חבר אין חלום.

בעוויזט זיך דער אלטער אמאליגער חבר —
א שוידערליך־הויכע און העסליכע תליה.
און שטיל אין זיין חלום דער מאסט־בוים פערביטערט
זיך וויעגט אויף די דונקעלע כוואליעס און ציטערט...

דאס קראנקע בלימעל

אין דעם גרינעם וועלדעלע,
הארט נעבען א שטיין
שטעהט א קראנקעס בלימעלע
איינזאם און אליין.

אך, ווי קען דאס בלימעלע
שעהן און בליהענד זיין,
ווען עס לאזט דער שטיין ניט צו
איהר קיין זונען־שיין?...

רק ער ווארפט און ווארפט אויף איהר
שאטענס קיהל און גרוי;
זעלטען לאזט ער צו ביינאכט
איהר א טראפען טהוי.

ווייטער דארט אין וועלדעלע,
טיעף אין גרינעם היי
זעהט זי ווי עס בליהען דארט
בלומען אלערליי.

און זיי גלעט דאס ווינטעלע
און פון הימעל־בלוי

שענקט די נאַכט זיי קושענדיג
פרישע טראָפּען טהוי.

יעדען אבענד קומען דאָרט
„פּאָרלעך“ אויף שפּאַציער,
קלייבען, קלייבען בלימעלעך,
בלימעלעך אָהן שיער.

זעלטען אבער קומען זיי
צו צום גרויען שטיין,
וואו עס שטעהט די וועלקענדע
איינזאַם און אליין;

קומט שוין ווען אַ „פּאָרעל“ צו
מיעד פון דעם שפּאַציער,
קוקען זיי זי אָן א ווייל
און פערלאָזען איהר...

א וואלד לעגענדע

ער איז דער שענסטער בוים אין וואלד,
פערמאָגט די רייכסטע צווייגען,
דאָך וועט זיך אין זיין שאָטען־שוים
קיין פויגעל קיינמאָל צייגען.

די פויגעל טראַגען זיך פערביי
דעם שעהנעם אָהן געזאַנגען;
פערשאָלטען איז ער: — דען אויף איהם
האָט זיך אַ מענש געהאַנגען.

דיא קאקעטע

.1

אויף דעם בערגעל
שטעהט אַ בלימעל,
קוקט אַריין אין
בלויען הימעל,

וואו איהר ווינקט דער
אבענד־שטערען:
„בלימעל, ווילסט מיין
כלה ווערען?“

און זי ענטפערט
איהם געלאַסען:
„כ'וויל פאר דיר זיך
ניט פער'קנס'ען!“

„זאָל דיר גאָט ניט
שטראָפען בלימעל.
און פערדונקעלט
ווערט דער הימעל“.

אלעם ווערט
פערזאָרגט, פערטראַכט;
און די וועלט —
זי רופט עס נאַכט.

.2

אויף דעם בערגעל
שטעהט דאָס בלימעל,
קוקט פערקלערט צום
בלויען הימעל,

וואו איהר ווינקט דער
מאָרגען־שטערען:
„בלימעל, ווילסט מיין
כלה ווערען?“

און זי ענטפערט
איצט דעם בלאַסען:
„א פ ש ר ווער איך
זיך פערקנס׳ען.“

„גאָט זאָל בענשען,
דיך, שעהן בלימעל!“
און בעלויכטען
ווערט דער הימעל...

עס פערגעהט
באַלד זאָרג און קלאַג;
און די וועלט —
זי רופט עס טאָג.

בעריאַזא

עס האָט געטראָפען זיך מיט איהר
אין סוף פון מאָנאַט מאַי.
בעריאָזא כאַפּט זיך אויף פאַרטאָג
און הערט אַ פּישטשעריי.

און באַלד האָט שוין דער גאַנצער וואַלד
געוואוסט בעריאָזא׳ס גליק:

געשאַנקען האָט דער פויגעל איהר
אויף איין מאָהל זיבען שטיק.

„דיר קומט אַ גרויסער מזל־טוב“,
זיך רופט אַ שכנה אָפּ.
בעריאָזאַ דאַנקט און טהוט צו איהר
אַ נייג איהר שעהנעם קאָפּ.

נאָר לאַנג האָט אָבער ניט געוועדט
בעריאָזע׳ס גרויסער גליק —
דער פויגעל פליהט איין טאָג אַוועק
און קעהרט שוין ניט צוריק...

פעראומערט שטעהט בעריאָזא איצט
און וויעגט סיי טאָג סיי נאַכט
די פישטשענדיגע פויגעלאַך
און קלערט דערביי און טראַכט:

וואָס טהו איך מיט די נאַקעטע
יתומים׳לאַך אצינד?
איין הילף איז נור פאר זיי — — פאר מיר :—
א בייזער שטורעם ווינד.

אַ בית-עולם בלום

אויף א פרישען קבר־בערגעל
וויגט זיך צנוע׳דיג און פרום,
נור־וואָס פון איהר קנאָספּ ענטשפּרונגען
אַ נאַאיווע צאַרטע בלום.

ס׳איז איהר ערשטער לעבענס מאָרגען;
ס׳איז איהר ערשטע זונען פראַכט,
זינט איהר בשמים׳דיגע זעעלע
האָט די קנאָספּע אויפגעמאַכט.

רונד ארום די קברים־בלומען
מיט אַ טרויעריג געמיטה
בליקען אויף דער יונגער שעהנהייט,
ווי זי חנ׳דעלט זיך און בליהט.

אַך, זי ווייסט ניט, די נאַאיווע,
דאָס איהר בליטהען־רייץ בעציערט
דאָ די סטעזשקעס, וואו אבלות
אין איהר איינזאַמקייט שפּאַציערט...

* *
*

עס הודיעט דער דונער, עס פלאַמען די בליצען,
דאָך בלייבען די וואָלקען פער׳חושך׳ט און שווארץ:
צו האָב איך ניט אויסגעהויכט אפשר אין זיפצען,
צום הימעל די פינסטערע זאָרג פון מיין האַרץ?

אוי לאַנג וועט דאַן וויינען דער הימעל און גיסען...
כאָטש איהם העלפט דער דונער, דער בליץ מיט זיין פלאַם;
כאָטש איהם זעהט די ערד און כאָטש איהם וויל פערגעסען
דאָס קאָכיגע האַרץ פון אַ מעכטיגען ים....

סוף זומער

סוף זומער, סוף זומער...
אוּן אַט וועלען באַלד
שוין אַנהויבען פאַלען
די בלעטער אין וואַלד.

אוּן ס'וועט זיי פערקעהרען
דער ווינד — אוּן א סוף!
חלומות אייך גוטע,
אַ פריידליכען שלאָף!

* * *

סוף זומער, סוף זומער...
אַט נאָך אַ פּאָאר טעג,
אוּן ס'נעהמען די פויגלען
זיך קלייבען אין וועג...

אוּן פּוסט אוּן פערלאַזען
אַ נעסט נאָך אַ נעסט.
אַ גליקליכע רייזע
אייך, ליעבינקע געסט!

* * *

סוף זומער, סוף זומער....
אוי ווינד איז אוּן וועה!
שוין ליגט אויף דער לאָנקע
געקאָסעט דאָס היי.

באַלד קומען די שניטער
אוּן נעהמען עס צו.

אדיע, פריזע לאנקע,
א פריעדליכע רוה!

* * *

סוף זומער, סוף זומער...
און אימה'דיג, שווארץ
פערקלייבט זיך דער אונרוה
גאנץ טיעף אין מיין הארץ.

און כ'הער שוין דעם הערבסט־ווינד
דארט קלאגען אהן שיעור —
אוי, הארץ מיינע קראנקע,
וואס ווינשט מען עס דיר?...

* *
*

גענוג האט פערבארגענערהייד זיך געמאטערט
מיין הארץ און בסוד זיך געקלעמט:
„סטייטש זומער, ווען אלסדינג וואכט אויף און צובליהט זיך?!“
און וויינען האב איך זיך געשעהמט...

נאר איצט, ווען אלסדינג נעהמט פערוועלקען און גוסס'ען,
בעדארף איך קיין אויסרייד ניט — ניין!
איצט דארף איך פאר קיינעם מיין הארץ ניט אויפמאכען,
ס'איז אסיען — און ס'וויינט זיך אליין...

דיא יונגע ווערבע

שוין פאַראיבער איז דער שטורעם,
און ביים ברעג פון מוטנעם טייך
שטעהט די יונגע, שעהנע ווערבע
מאַיעסטעטיש, שטאָלץ און גלייך.

פאַר איהר ליגען ריעזען־דעמבעס,
פון דעם שטורם אומגעבראַכט,
ווי די קעמפּפער אויף דעם קריעגס־פעלד
נאָך אַ בלוטיג־שווערער שלאַכט.

און די ווערבע דאַנקט איהר שעפּפער,
איהר גענעדיג גרויסען האַרר,
וואָס דורך בויגען זיך און בוקען
ווערט זי נצול פון געפאַהר...

דאם לעצטע פויגעלע

עס שפּרייט דאָם לעצטע פויגעלע
די פליגעלאַך פונאַנדער,
פערלאָזט זיין נעסט אין אַלטען דעמב
און לאָזט זיך אין זיין וואַנדער.

„אַדיע“ קלינגט אוים דאָם פייגעלע
אין טרעלען ליעדער טריעבע —

„אַדיע! מיין דעמב, מיין אַלטער פריינד,
מיין זיסע היים, מיין ליעבע!"

„אדיע, מיין פריינד, דו בלייבסט אין דר'היים,
אין דר'היים דאָ צווישען ברידער;
דער ווינטער וועט ניט ציהען לאַנג —
און דו וועסט בליהען ווידער;

„און קרעפטיג שטרעקסטו פון דאָס נייַ
די אַלטע, קוואַרע גליעדער...
אַ פרישער מאַי, אַ פרייע צייט —
מיט נייע פויגעל ליעדער...

„און אין דער זעלבער נעסט, וואו איך
בין ביז אצינד געזעסען,
אַ צווייטער פויגעל נעסטען וועט,
און מיך — וועסטו פערגעסען..."

* * *

מיט צער און אומעט הערט דער דעמב
דאָס לעצטע ליעד פערקלינגען....
איי וועה, ווען ס'וואָלט דער אַלטער בוים
געקאָנט אצינדערט זינגען!...

דיא לעצטע

עס שטאַרבט די לעצטע זומער־בלום
אין איינזאַם וויסטען טהאָל.
טויט שטיל, נאָר ווען־ניט־ווען קרעכצט אָב
אַ בייזער קראָהען־קול.

די לעצטע פון איהר בליטהען־שטאָם
צו זיין, איז איהר בעשערט.
איז דאָ נאָך אזאַ עלענדע,
ווי זי איז, אויף דער ערד ?

די לעצטע פון איהר צאַרטען שטאָם —
ווי שווער איז, גאָט, דיין שטראָף !
אָה, ווער וועט בלייבען דאָ נאָך איהר
צו טרויערן אויף איהר סוף ?

* *
*

עס הערט מיט שרעק זיך איין דער וואַלד
צום בייזען שטורעם וועטער.
„אָה, שוידערהאַפט ! וואָס וויל ער נאָך
אַ חוץ די טויטע בלעטער ? ! . . .“

„די גרינע נעסטעלעך צושטערט,
די פויגעל לאַנג צוטריבען ;
וואָס איז מיר נאָך פון זומער'ס פראַכט,
פון זומער'ס גליק געבליבען ?...“

עס ברומט צורייצט דער אָסיען ווינד,
איהם לאָזט דער כעס ניט שווייגען,
די בלעטער האָט ער אָפּגעפּליקט,
איצט ברעכט ער גאַנצע צווייגען.

אין סאד און אין גאס

.1

א הערבסט־ווינד אַ פּוילער,
עס קאַפּעט אַ רעגען,
ווי לאַנגזאַם אין סאַד זיך
די ביימער בעוועגען.

אַ שאַד זיי די געלע
טשאַכאַטעטשנע בלעטער,
אַז זאַל נאָך געווערען, —
אַביסעלע שפּעטער...

עס איז דאָך ניט אַלעס
שוין טאַקע פערפאַלען,
די זון וועט נאָך שענקען
פיעל ווארעמע שטראַהלען.

.2

אַ הערבסט־ווינד אַ בייזער,
עס מבול'ט אַ רעגען,
דערשראָקען אין גאַס זיך
די ביימער בעוועגען.

„ארונטער, איהר געלע,
צוטריקענטע בלעטער!
צו וואָס נוצט זיך ראַנגלען
און וואַרטען אויף שפּעטער?"

„אַרונטער, אַרונטער!“
רווישט בייז און משונה:
„אַרונטער, איהר בלעטער!
אין רינע, אין רינע!“

אין גאַרטען—אין פּאַלאַסט

.1

עס בליקען די וועלקענדע בלומען פון גאָרטען
אַרויף צו דער רייכער וואַזאָנע
אין בלאַנקענדען פענסטער פון פּרעכטיגען פּאַלאַסט
און זיינען איהר שרעקליך מקנא.

„דאָ צווישען די פּרעכטיגע מאַרמאָר סטאַטוען
און שפּריצענדע פרישע פאָנטאַנען,
ווי רייך איז דאַס בליהען, ווי פריי איז דאָס לעבען,
ווי שווער, אַך ווי שווער איז דאָס וויאַנען!...“

.2

עס בליקט פון דעם בלאַנקענדען פענסטער אַרונטער
די בליהענדע רייכע וואַזאָנע,
און זעהט ווי עס וועלקען אין גאָרטען די בלומען
און זי איז זיי שטערבליך מקנא...

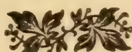
„אָט דאָ אונטער פּרעכטיגע שווערע גאַרדינען
און זייד'נע, געשטריקטע געוועבען,
ווי האָפנונגסלאָז איז דאָ דאַס איינזאַמע בליהען,
ווי שווער — אַך ווי שווער איז דאַס לעבען...“

במאַרנע קוקט די זונן אַרונטער
דורכ'ן נעבעלדיגען עטער,
קוסענד אויף די שפּיצען בוימער
די פערגעלטע לעצטע בלעטער.

מאָרגען פריה, ווען זי וועט ווידער
אויף דעם קאַלטען הימעל שטייגען,
אך, ווער ווייסט צו וועט זי טרעפען
נאָך זיי היינגען אויף די צווייגען?...

אָה ווי גלויבט מען?

שוואַרצע כמאַרע אויף דעם הימעל
אַהן אַ ענדע ציהט און ציהט —
אָ, ווי גלויבט מען אַז דאָרט אויבען
איצט דער פרייער אָדלער פליהט? !

גרויע פרעסט די ערד בעדעקען
און עס ברומט מיט כעס דער ווינד —
אָ, ווי גלויבט מען אַז אין לענדער
ווייטע, זינגט דער פויגעל צינד? !

מיט רוגזה זינגט די אָסיען נאַכט
איהר ווילדען שטורעם־נגון
און וויגט די קראַנקע ערד און וויגט
און קען זיא ניט פערוויגען.

עס קרעכצט פון צער די ערד און גיסט
מיט ביטערע יללות.
די נאַכט פערלירט שוין איהר געדולד
און שילט מיט טויטע קללות.

„פערטרוקענט זאָלען אין דיין גוף
די אָדערען דיר ווערען“ —
עס טהוט די ערד אַ זיפץ, און אויס,
זי קען שוין מעהר ניט הערען...

ד י א   ו ו א ז א נ ע

אין דעם פענסטער פון דעם פאַלאַסט
די וואַזאָנע שטעהט און בליהט.
פון דעם גרויען, טריבען הימעל
פלאַטערט גרינג דער שנעע און פליהט.

און עס קוקט זיך די וואַזאָנע
אין דעם שנעע, דעם קלאָרען, איין.

„זאָלען אפשר דאָס געשפּענסטער,
פון די גאָרטען־בלומען זיין ?“

„איך געדענק אייך, גאָרטען־בלומען,
שעהן און צנועה’דיג און שטיל...
אָפּט האָב איך אויף אייך געטראָגען
אין מיין הארץ אַ שווער געפיהל.“

„אָפּט מיט קנאה פלעג איך קוקען,
ווי דאָס ווינטעל, מילד און צאַרט,
גלעט און וויעגט אייך, ווען איך, איינע,
בין אין תפיסה איינגעשפּאַרט.“

„זייט מיר מוחל, איהר געשפּענסטער,
פאַר מיין קנאה’דיג געפיהל.
זייט גענעדיג צו דער זעעלע,
וועלכע לעבט ניט ו ו י זי וויל...“

די א ווייסע מדבר

אַ ווייסע אַטלעס ווינטער־נאַכט.
אַ הימעל היינגט אַ בלויער.
מיליאָנען שטערען שימערען
און שמעלצען זיך אין טרויער.

אַ ווייסע מדבר פלאַטערט גרויס
און מאַניעט מיר אַנטגעגען:
„קום וואַנדער וואו דו ווילסט אליין,
אָהן סטעזשקעס און אָהן וועגען“.

„ניטאָ דער אויסגעטראָט'נער שליאַך,
וואָס פלעגט דעם וואַנדרער פיהרען.
געה בלאָנזשע ביז דו ווערסט זיך וואו
אין זילבער וואַלד פערלירען.“

„דו בלאָנדזשעסט און אַריבער דיר
זיך פלעכטען זילבער־צווייגען.
האַלט הייליג, מענש, די איינזאַמקייט
און בענש דאָס ווייסע שווייגען.“

נאַך'ן יריד

אין מערב־זייט האַלט שוין די זון ביים פערגעהען
און שלעפ'ריג, צוקראַכען און מיעד,
זיך סקריפּענדיג שלעפּען די פוהרען און פוהרלעך
אַהיים שוין צוריק פון יריד.

עס פּאַקען די מאַרקלייט שוין איין זייער נשאר
אין קאַסטענס, אין קוישען און זעק.
ניטאָ שוין, ניטאָ מעהר אויף היינט וואָס צו האָפען,
א סוף פון יריד שוין — אַן עק!

די קרעמער נור שטעהן נאָך פערזאָרגט און פער'דאגה'ט
און געניצען שלעפ'ריג און מיעד,
און צעהלען און זיפצען, און זיפצען און צעהלען
דעם פדיון פון נאַך דעם יריד...

אַלט־פרענקישע גראָשענס, פערריבענע דרייערס,
פערגרינטע פּיאַטאַקעס אָהן שיעור.

צו איז דאָס מיין ריוח, צו איז דאָס מיין קרן ?
צו אפשר גאָר פרעמדס, ווינד איז מיר ? !

* * *

ס'איז נאָכט און אין הימעל שווימט אום די לבנה
און שטראַהלט מרה־שחורה'דיג, מיעד...
— — — — — — — — — — — — — — — — — —
„וואָס טהוסטו דאָרט איינער אליין אויפ'ן מאַרק נאָך ?
דו זעהסט נים ? — שוין נאָך דעם יריד !...“

II.

פאלקסטהימליך:

דער נייער זמן

שוין נאָך יום־טוב, ליעבע קינדער,
ס'הויבט זיך אָן דער נייער זמן.
נו, צוריק צום אַלטען רבי'ן,
„חיים־שמעיה קאַטערזשאַן."

היידא, נו, צוריק אין חדר!
נור געשמאַק זיך גענומען
צו דעם לימוד, צו דעם אַלטען,
מיט דעם נוסח, מיט דעם קנאַק!

אויף דעם טיש דער זעלבער קאַנטשוק,
אַלע רימענדליך אין צאָהל,
אויף דעם באַלקען נאָך די זעלבע
פּאוטינע, ווי אמאָל;

אויף דער וואַנד דער אלטער זייגער
היינגט ווי אימער אויבען אָן,
צעהלט בתמימות זיך די רגע'ס
מיט זיין הייזעריגען טאָן.

און דער שווער בעשטויבטער אומרוה
זיך ווי שלעפעריג בעוועגט
און עס דאַכט זיך ווי ער „טיקעט",
ווי ער „ניקעט" און ער פרעגט:

„האָט איהר, קינדער, ניט פערגעסען
און אַ ליכטעל מיטגעבראַכט?

אסיען. קליין די טעג שוין זיינען,
לערנען נעהמט מען היינט ביינאכט.'

„צינדט זשע, קינדער, אָן דאָס ליכטעל
און געמען זיך געשמאַק
צו דעם לימוד, צו דעם אַלטען,
מיט דעם נוסח, מיט דעם קנאַק!"

„לערענט, קינדערלעך, גאָט'ס תורה,
איהרע סודות, טיעף און גרויס,
לערענט, לערענט, ליעבע קינדער,
ביז דאָס ליכטעלע געהט אויס..."

קריאת שמע

לייען קריאת־שמע, מיין קינד, מיט דער באַבען און נורע
זיך איין אין דאָס קישען און דרימעל,
און גרינג ווי א פויגעלע וועט דיין נשמה
אַרויף צו דעם זיבענטען הימעל.

אריין וועט אין הימעל דיין ריינע נשמה
און וועט איבער נאַכט דאָרט פערבלייבען,
אין ספר זכרונות אליין וועט זי מוזען
פון טאָג דיינע זינד דאָרט פערשרייבען.

לייען קריאת־שמע, מיין קינד, מיט דער באַבען—נאָר היט זיך,
ניט היפּפּער, דען גאָט וועט דיך שטראָפען:
ביינאַכט וועלען שלעכטע חלומות דיך מוטשען
און וועלען ניט לאָזען דיך שלאָפען.

עס שעפּטשען מיט פּחד די קינדערשע ליפּלעך,
בעוועגען זיך אונטער דעם דרימעל...
ווי זיס, אוי, געווען איז דער שלאָף ווען די יונגע
נשמה געשוועבט האָט אין הימעל.

אין העברען לימוד

ס'איז ווינטער פאַרטאָג, אויף דעם הימעל
נאָך שימערט אַן איינזאַמער שטערן,
איך זיץ שוין ביי „בערעלע ספר“
דער ערשטער אין חדר און לערנען.

אין שטיבעל איז שטיל... מעהר ניט דבורה,
פערפלאָכטען די שוואַרצע צוויי צעפּלאַך,
זיך פּאָרעט ביים פייער אין אויוועו
און שאַרעוועט דאָרט מיט די טעפּלאַך.

„אוי אמר אביי“... ווי הייליג
איז, גאָט, מיר צו לערנען דיין תורה.
„אוי אמר אביי“... ווי טייער
און ליעב מאַכט דאָס חדר מיר דבורה.

איך לערען... און יעדוועדער שורה,
און יעדוועדער אות אין דער תורה,
און יעדוועדער קליינע נקודה
איז דבורה און דבורה און דבורה.

„אוי אמר אביי“... און כ'הויב אויף
פער'גנב'עט פון ספר די בליקען,

אין ווינקעלע זיצט שוין איצט דבורה
אריינגעטאָן עפּעס אין שטריקען.

איך קוק און מיר דאַכט אויף איהר פּנים
ז'אַן ערענסט אַ טיעפער צוגאָסען.
אַ תפילים־זאַק, קלעהר איך מיר, שטריקט זי
פאר מיר, פאר איהר ליעבענדען חתן.

דאָס וועט זיין אַ שעהנע מתנה,
ס'וועט זיכער מיין מאַמען געפעלען;
ניט נעמען וועט לאַנג און מען וועט דאַן
די חופּה, די גליקליכע שטעלען.

און זיצען אויף קעסט ביי מיין טאַטען.
וועל איך מיט מיין טהייערער דבורה,
און זי וועט כסדר זיך שטריקען,
און איך וועל רק לערנען גאָט'ס תורה.

„אַיי אמר אביי"... און ליכטיג
נעמט ווערען אין דרויסען דער הימעל,
און ס'כאַפּט זיך דאָס קליינטשיקע שטעדטעל
פּאַמעלאַכעל אויף פון דעם דרימעל.

און ערגעץ פערשטעקט אויף דעם בוידעם
דער האָן, דער קאָדלאַטער, נעמט קרעהען;
פון חדר די טיהר הויבט אָן סקריפּען,
עס קומען די אינגלאַך צוגעהען.

„אַיי אמר אביי", קלינגט איצט שוין
פון צעהנדליגע שטימען דער ניגון,
פאַר מיר זיצט שוין „בערעלע ספר"
און הערט זיך ניט אויף גאָר צו וויעגען.

ווי טהייער, אוי גאַטעניו, איז מיר
צו לערנען דיין הייליגע תורה.
„אוי אמר אביי“... נאָר וואו איז
פערשוואונדען געוואָרען איצט דבורה?...

ביי דער ארנע

האסטיג בלאָזט דער אַלטער בלאָז־זאַק,
אויף דער אָרנע ברענט און גליהט,
רויט דאָס אייזען, שווער דער האַמער
און פלטיאל שטעהט און שמידט.

און ער הערט אין יעדען אָפּקלאַנג
פון זיין האַמער קלאָהר און העל
מרים'ס נאָמען; און דאַריבער
שלאָגט ער פלייסיג, גרינג און שנעל.

אַ פערגאפטער שטעהט דער מייסטער,
קוקט מיט שטוינען אויף דעם יונג:
עפּעס הערט ער היינט וואָס מאָדנעס
אין פלטיאל'ס האַמער־קלונג.

אַך, פערלאָרען האָט דער האַמער
אין פלטיאל'ס האַנד די וואָג
און אויף הילכענדיגע קלאַנגען
לאָזט ער הינטער זיך דעם טאָג.

אזוי בלאָזט דער אַלטער בלאָז־זאַק
פול מיט גבורה, פול מיט מאַכט.

און דער פייער הויבט און לעשט זיך
און עס נעהנטערט זיך די נאכט.

און אין אבענד, ווען פלטיאל
זיצט מיט מרים'ען ביים טייך,
אויף זיין בוזעם רוהט איהר קעפעל,
ליגט איהר פנים צארט און ווייך.

און דאס הארץ זיינס ווערט א אָרנע
אין דאָרט פלאַקערט, ברענט און גליהט;
עמעץ קלאַפּט דאָרט מיט א האמער...
נאָר פלטיאל קען דעם שמיעד...

און מיט גליהענדיגע קוסען
שמידט ער זיך צונויף מיט איהר...
פונקען שפריצען... און אין הימעל
פינקלען שטערען אהן א שיעור...

* * *

האסטיג בלאָזט דער אלטער בלאָז־זאק,
אויף דער אָרנע ברענט און גליהט,
רויט דער פייער, שווער דער האמער
אין פלטיאל שמידט און שמידט...

דיא שטערונג

לא ישא אדם אשה ששמה כשם אמו.
(צואת ר׳ יהודה החסיד, ב״ב).

שטארק צוטראָגען ביי דער ארבייט
זיצט די לעצטע צייטען גאָדעל,
רק איהם פלאָנטערט זיך דער פאָדים
און עס פאַלט פון האַנד די נאָדעל.

די חברים ביי דער ארבייט
קוקען שטום אויף איהם און גאָפען;
וואָס, א שטייגער, פאר א צרה
האָט מיט גאָדלען זיך געטראָפען?

און אפילו אויך די שערען
עפּעס ווי פער׳חדוש׳ט קלינגען:
גאָדעל זאָל דאס ביי דער אַרבייט
זיצען סתם און גאָר ניט זינגען?

אך, ווען גאָדעל נעהמט זיך ציקלען
אויף זיין צוקער־זיסער שטימע,
בערקע באַמקעט פרעהליך אונטער
און אליקום לאָזט זיך פרימאַ —

שמיידיג, פרעהליך געהט די אַרבייט,
פלייסיג וואַרפען זיך די נאָדלען,
און די שערען קלינגען היימלעך — —
אך, וואָס איז געשעהן מיט גאָדלען?

אין אברהם'קע שוסטער'ס מיידעל,
אין דער שעהניטשקער נחמה'ן
איז פערקאַכעט אונזער גאָדעל...
נאָר — ווי זאָגט מען דאָס דער מאַמען ?

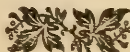
ביידע הייסען דאָך איין נאָמען —
אי די מיידעל, אי די מאַמע...
„ניט בעשעהרט מיר!"—זיפצט זיך גאָדעל—
„ניט בעשעהרט מיר גליק מסתמא..."

סומנע זשומען די מאַשינען,
אָהן אן אויפהער קלאַפּט דאָס פּרעסעל...
פּלוצלונג דורך דעם קליינעם פענסטער
דרינגט אריין אַ רעש פון געסעל.

ערגעץ קלינגט אַ צדקה־פּושקע,
פינסטער ציהט זיך אַ לויה:
אין דעם הקדש איז געשטאָרבען
היינט די אַלטע שרה־חיה.

„וויפיעל איז זי אַלט געוועזען?" —
פּרובט זיך איצט דערמאָהנען גאָדעל —
„אין איין עלטער מיט דער מאַמען..." —
און אַ ציטער טהוט זיין נאָדעל.

כמורנע קלאַפּט די צדקה־פּושקע,
ס'ציהט די מטה שטיל פאראיבער...
ווי פערטומעלט זיצט איצט גאָדעל
און עס טרייסעלט איהם א פיעבער....

איהר סוד

דער טאַטע שלאָפט, די מאַמע שלאָפט,
עס שלאָפן אַלע קינדער.
נאָר ביילעניו, זי ליגט און טראַכט
פון קאָפּעלען אַצינדער.

אַ וואַזשנער בחור קאָפּעלע,
אַ פלינקער יונג, אַ גבור,
ביי שמשון שוסטער ארבייט ער
אין הויף פונקט געגען איבער.

פון קיכען־פענסטער זעהט זי איהם
דאָרט זיצען אַ פערטיעפטען,
און פלייסיג שפרינגט דאָס העמערעל
און קלאַפּט און שלאָגט די שטיפטען.

און אָפט צולאָזט זיך קאָפּעלע
אין האַרצעדיגע ליעדער.
אַ קול האָט דאָס דער קאָפּעלע —
צוגעהט אין אַלע גליעדער.

זי קוקט אויף איהם און קלעהרט דערביי:
אַ יתום מן־הסתמא,
אַ יתום און אַ עלענדער!
און ס׳רייסט איהר די נשמה...

נו, נו, אַ קול האָט דאָס דער יונג,
דאָס האַרץ ווערט פראָסט צוריסען —

אוי, וועה, זאל טאטע־מאמע כאטש
דעם סוד זיך ניט דערוויסען.

אוי, טראגען וועט זי שטיל דעם סוד,
בעגראבען טיעף אין הארצען.
א שוסטער־יונג! — זי וועט דאך זייי
די פנים׳ער פערשווארצען.

און ביילעניו, זי ליגט פערטראכט,
דאס הארץ איהר׳ס אין איין נאגען,
עס דאכט זיך איהר, ווי קאפעלע
וואלט שטיפטען דארט געשלאגען...

זי הערט אין הארץ דאס העמערעל;
עס קלאפט, אלץ שטארקער, גיכער.
ס׳איז קאפעלע, ס׳איז קאפעלע!
זי וויים, זי וויים עס זיכער.

און פעסט צום וואנד דריקט זי זיך צו
און בעט מיט הייסע טרעהרען:
אוי קאפעלע! ניט קלאפ אזוי,
די מאמע קען דערהערען!...

מתנות

א זאנטיקעל האט מיר מיין ליעבסטער געקויפט,
א זיידענס מיט בליאנדען און שפיצען.
כדי ווען איך געה אויף דער גאס, פון דער זונן,
מיין פנים, מיין שעהנעם, צו שיצען.

מיט גדלות פלעג איך דאַן שפּאַצירען, כדי
די חבר'טעם מיינע צו שטעכען...
אוי, וועד האָט געקענט זיך דאָס ריכטען אויף איהם
אַז ער זאָל דאָס הארץ מיינס צובּרעכען?

איצט טראָג איך דאָס זאַנטיקעל מיינס, אָבער ניט
פון זונן צו בּעשיצען מיין פּנים,
כ'פערשטעל זיך די אויגען דערמיט, ניט צו זעהן
ווי ס'לאַכען פון מיר מיינע שונאים.

אַ זייגערעל האָט מיר מיין ליעבּסטער געקויפט,
אַ גאָלדענס מיט שעהנע גראַווירען,
כדי איך זאָל וויסען די צייט ווען מיט איהם
אין וועלדעל צו געהן זיך שפּאַצירען.

געוועזן אוי, אַ זייגערעל איז דאָס געוועזן,
אָט גאָר פון די זעלט'נע אַנטיקען,
די חבר'טעם פלעגען פאַר קנאה מיך שיעור
פערברענען מיט זייערע בּליקען.

איצט זיץ איך און הער זיך צום זייגערעל צו,
ווי ס'רוקען זיך שטיל די סעקונדען,
און לאַנג ווי די ווינטער נעכט ציהען זיך פאַר מיר
די שווערע, די שמערצליכע שטונדען.

פּאַטשיילקעלאך האָט ער מיר זייד'נע געקויפט,
געבּראַכט אַזש פון וואַרשע צו פיהרען;
די חבר'טעם פלעג איך ארויסנעמען פראַסט
די אויגען מיט זיי'רע קאָלירען.

איך האָב זיי געוואשען און גראַד פאַר דעם הויז
צו טריקענען רק אויסגעהאַנגען:

„נאַט זעהט אויף ציקאַװעסט!‟ און מיר פלעגט דאָס הארץ
פאַר נחת אַזש װערען צוגאַנגען.

איצט װאַש איך די זײדענע טיכעלאך, אױ!
אין הײסע, אין זודיגע טרעהרען,
נור כ׳הײנג זײ שױן מעהר ניט ארױס, ס׳ איז אומזיסט:
זײ קענען שױן טרוקען ניט װערען.

אין שדוך

וכבד זי ליעגט אויף איהר בעטעל;
אין אַלקער איז פינסטער און שטיל;
זי ליעגט און עס לאָזט זי ניט שלאָפען
אין הארצען אַ מאָדנער געפיהל...

אַ פּאָאָר שעה צוריק איז פון טאַטען
רב סענדערעל שדכן אַװעק;
מען האָט װאָס גע׳טענה׳ט, געשפּאַרט זיך,
גערעדט אָהן אַ סוף, אָהן אַן עק.

פון ענין האָט זי אין איהר אַלקער
נור אײנצעלנע װערטער געכאַפּט:
„מחותן... נדן... שעהנער יחוס...‟
און, אױ, װי איהר הארץ האָט געקלאַפּט...

אַ גביר איז דער אַלטער מחותן,
אַ סוחר אַ װאַזשנער אין בראָד...
דער חתן — דער עיקר, איז אָבער
געבליעבען פאר איהר נאָך אַ סוד:

צי איז ער אַ „שעהנער“, דער חתן?
צי איז ער בלאָנדין, צי ברונעט?
און שפּיעלט ער, לויט היינטיגער מאָדע,
אויף פּיעדעל צי גאָר אויף קלאַרנעט?...

ס'איז שטיל... פאַר איהר פענסטער בעוועגט זיך
די לבנה פערטרויערט און בלאַס,
פון ערגעץ אַ פענסטער צוגיסט זיך
אַ קינדערשעס כליפּען אין גאַס...

דער חתן קומט

וכבד, זי זיצט אויף איהר בעטעל.
שוין שפּעט, נאָר איהר נעמט ניט קיין דרימעל...
און בלוי היינגט מיט טויזענדע שטערען
אַריבער איהר פענסטער דער הימעל...

„כ'וועל קומען אויף שבועות, מחותן“,
האָט ער אין זיין בריוועל געשריבען.
זועט קומען... אין גאַנצען אַ וואָך נור
ביז שבועות, ביז י ו ם ט ו ב געבליבען...

האָט איין מאָל דעם חתן געזעהן בלויז,
ער האָט, דוכט זיך, העל־בלויע אויגען...
און ס'איז פאַר איהר פענסטער אַ שטערען
דעם הימעל אַריבערגעפלויגען...

און ליפּען, געדיינקט זי, אַזוי ווי
מיט בלוט־רויטען וויין אָנגעגאָסען...

אין גראָז האָט זיך אונטער איהר פענסטער
א רויז פון איהר קנאָספּ אויסגעשלאָסען...

„כ'וועל קומען אויף שבועות, מחותן!"
אוי, וואָלט ער שוין, וואָלט ער געקומען!...
און צנוע'דיג איז אויף דעם הימעל
די בלייכע לבנה געשוואומען...

ביי דער „גאלדענער יויך"

די „גאָלדענע יויך" שוין געענדיגט.
אָן טיש אויף די הענד אָנגעשפּאַרט,
זיך זיצט דער צופרידענער עולם
און קוקט אין דעם ווינקעל און וואַרט.

דאָרט סטראָיעט איצט קאַפּעל זיין פיעדעל,
שטעלט יעדוועדער סטרונע צום טאָן...
ער נעמט זיך איצט שפּיעלען דעם „צושפּיעל"
און ווייזען דער וועלט וואָס ער קאָן.

יוכבד די כלה די שעהנע
אין צודעק נאָך זיצט האַלב פערדעקט;
ארום איהר דער מיעדער געטומעל
צוזאַמען זי שלעפערט און וועקט...

און אָט שווימט אַרויס פון דעם ווינקעל
א נגון מחיה'דיג, שטיל.
און ריהרט וואָס און וועקט אין איהר הארצען
א פרעמד־אונבעשטימטען געפיהל...

און ס׳גיסט אין יוכבד׳ס נשמה
דער „גוסט“ און ער נאַרט זיך אריין,
און פּיעשטשעט און לאַשטשעט זי צערטליך
און עפּעס ווי שלעפערט זי איין...

און אַט, דאַכט איהר, נעמען צוויי ארעמס
ארום זי און דריקען זי צאַרט.
עס פאַלט איהר אַ קוש אויף די ליפּען...
ס׳איז פינסטער... ס׳איז שטיל... און זי וואַרט...

דאס יונגע פּאארעל

שטאַק פינסטער איז אין אלקערעל.
די פאָרהאַנגען פערהאַנגען.
און אַלטערעל, איהר קרוין, איז איצט
אין קלויז אַוועקגעגאַנגען.

אַוועק איז ער אַצינד אין קלויז
צו לערנען דאָרט גאָט׳ס תורה.
אין אַלקער זשומעט וואו אַ זשוק
און זי האָט נעבאך מורא...

דעם גאַנצען טאָג די שוויגער רק,
זי האַלט זי אין איין קוועלען:
זי זיצט און היט עס זאָל דעם קינד
קיין זאַך חלילה פעהלען...

און איצט איז זי אַליין, און ער
אין קלויז אַוועקגעגאַנגען.

און ס'ציהט און ציהט איהר הערצעלע,
און קלעמט איהר ווי מיט צוואַנגען.

און פייכט פון טרעהרען הויבט זי אויף
די אויגעלעך צום הימעל:
„אוי, גאָטעניו, דערבאַרעם זיך,
און שיק אויף מיר דעם דרימעל!“

און אומעטיגער זשומעט שוין
דער זשוק מיט מרה־שחורה...
און ס'דוכט זיך איהר, זי הערט אצינד,
איהר אלטער'ל זאָגט תורה...

דיא עגונה

צוגעשלאָסען טהיר און ריעגעל,
זעצט יוכבד זיך ביים וויעגעל;

מיט א שטילען אומעט נגון
נעהמט זי זיך דאָס קינד פערוויעגען...

אין א ווינקעל, פול מיט אומעט,
וויינט א פליגעל שטיל און זשומעט,

פונקט ווי דאָס וואָלט קלאָר בענעמען
אין יוכבד'ס האַרץ דאָס קלעהמען:

א רחמנות אויף דער בלאַסער,
נעבאך, ווי אין מיטען וואַסער

זי געלאָזען האָט עס נאָטע —
בלויס און נאַקעט, אָהן אַ פּרוטה!

פינסטער... שווערע רעגען־טראָפּען,
הערט זי, סומנע קלאַפּען, קלאַפּען

אָן די לאַדען, אָן די טהירען,
עפּעס ווי זיי וואָלטען שפּירען

טיעף די בושה און דאָס שמאַרצען
ביי יוכבד׳ען אין האַרצען:

ס׳איז שוין אַ חדשים זיבען,
אַז ער האָט איהר ניט געשריבען

פון דעם טריפה׳ן לאַנד דעם ווייטען...
גאָר קיין חרפּה ניט פאַר לייטען!

זי אַליין נור, נעבעך, האַלטען
מוז אין זיך דעם צער בעהאַלטען.

שטיל און פינסטער... דורך די דינע
לעדלעך, הערט זי, פאַלט אין רינע

יעדער טראָפּען, און פול אומעט
פליסט די רינע ראַש און זשומעט;

אָט אַזוי וואָלט פון איהר שווערען
האַרצען גיסען זיך די טרעהרען,

וואָלט זי ניט געוואָהנט אינאיינעם
מיט די גוטע, ליעבע שכנים.

אוי, די שכנ'טעס, די גוטע!
ווי פיעל קללות וואָלט עס נאָטע

יעדע ווייל פון זיי געקראָגען!
היינט דאָס טרייסטען און דאָס קלאָגען

אויף איהר מזל אויף איהר שווערען,
און דאס דאגה'ן, וואָס וועט ווערען

פון דעם יתום'על, דעם קליינעם —
אוי, די גוטע, ליעבע שכנים!

אומעטיג... נאָר דורך די דינע
לעדלעך הערט זי, ווי די רינע

האָט איהר אומעט־טאָן פערלאָרען,
עפּעס טרויסטענד ווייך געוואָרען.

און אדורך די לאָדען־שפּאַרעס
זעהט יוכבד ווי די כמאַרעס

אין דעם הימעל שוועבען, שווינדען,
און פער'חלום'ט נעהמט זיך צינדען

אין די ווייטע, ווייטע ספערען
א פערטראַכטער קלאָהרער שטערן...

„שלום עליכם מלאכי השרת"

„שלום עליכם מלאכי השרת",
קלינגט הארציג דאָס קול פון דעם זיידען;
און הייליג און ליכטיג די שבת־ליכט ברענען
און פילען די שטוב אָן מיט פריידען.

ליכטיג און װאַרעם אין יעדװעדען װינקעל;
אװעק אלע דאגות די שװערע;
און הייליג און װאַרעם דערשפּירט יעדער אבר
אין זיך די נשמה יתירה.

„שלום עליכם מלאכי השרת",
קלינגט הארציג דאָס קול פון דעם זיידען;
און איבער דעם שטיבעל די שבת מאכלים
צוטראָגען א ריח גן־עדן.

שטיל זיצט די אַלטיטשקע באַבע געהױקערט
און פינטעלט און זשמורעט די אױגען;
איהר קלינגט אין דעם דרימעל דעם אַלטיטשקענס טענער
אזױ װי פון פיעדלען געצױגען.

„שלום עליכם מלאכי השרת",
קלינגט שטילער דאָס קול פון דעם זיידען;
עס דרימעלט די אַלטע... פאַר איהר שטעהען אָפען
די טהירען פון הייל'גען גן־עדן.

װײט צװישען אױלבירטען־בױמער שפּאַצירען
פּאָמעלאַך די הייליגע אבות.

פון זייערע פּנימ'ער שטראַהלען ווי זונען
די געטליכע גרויסע מחשבות — — —

* * *

„שלום עליכם מלאכי השרת"...
שוין דאָ די מלאכים פון הימעל;
זי זעהט זיי, די באָבע, זי זעהט זיי אין חלום
און שמייכעלט צו זיי אין איהר דרימעל...

„גאָט פון אברהם"

אוי באָבעניו, זאָג נאָך ניט גאָט פון אברהם,
וואָס איז דאָס מיט דיר היינט דער אייל?
אין מערב זייט איז נאָך די זונן ניט פערגאַנגען,
אוי, באָבעניו, וואַרט נאָך אַ ווייל.

צושטער ניט דעם פריעדען פון הייליגען שבת,
די שטילע, די הייליגע רוה.
מע זעהט נאָך ניט שיינען אין הימעל קיין שטערען,
אוי, וואַרט האָטש אַ רגע'לע צו.

דער „גאָט פון אברהם", ער שפּאַנט אונז צוריק איין
אין שווערען טאָג-טעגליכען יאָך;
צו שלעפּען דעם גלות, דאס חדר, דעם רבין,
דעם עול און די דאגות פון וואָך...

דאָך בלייבט ווי פערשטיינערט ביים פענסטער די באָבע,
זי איז צו מיין בעטען ווי טויב.
„אוי גאָט פון אברהם“, און ס'קייקעלט אַראָפּ זיך
אַ טרער אויף דער דונקלענדער שויב...

דער אלטיטשקער

שטיל, עס שלאָפט דאס גאנצע הויז שוין,
נור ביים אַלטיטשקען אין צימער
ברענט אַ קליינטשיק חלב־ליכטעל
און פערשפרייט אַ געלען שימער...

איינגעהויקערט ביי דעם טישעל,
אין די הענד דעם קאָפּ בעהאַלטען,
זיצט דער אַלטיטשקער און זוכט וואָס
אין אַ ספר אין אַן אַלטען.

נאָר דער קאָפּ, דער שוואכער, שווינדעלט,
און די קראַנקע אויגען שמאַרצען,
און דאס ספר, עפּעס וועקט ניט
קיין התמדה מעהר אין האַרצען...

אַך, ניטאָ שוין יענע צייטען,
ווען ער האָט מיט ווילד הנאה
זיך געליעבט אריינצופּלאָנטרען
אין אַ האַרבער שטיק מהרש“א.

ווי אַ שווימער אַ געניטער,
אָהן אחריות און אָהן מורא

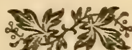
פלעגט ער שווימען אין די כוואַליעס
פון דער ברייטער, טיעפער תורה.

אָך, פערלאָשען האָט די עלטער
דעם התמדה'שען געפיהל איהם —
מאַך־זשע, זיידע, צו דאס ספר,
נעהם זיך בעסער פאר דעם תהלים.

קענסט דאָך תהלים אויסענווענינ;
קענסט דעם זיסען טרויער ניגון, —
זינג־זשע, זיידע, און דיין שאָטען
וועט דיר העלפען פרום זיך וויעגען...

* * *

שטיל, עס שלאָפט דאָס גאַנצע שטעדטעל,
און דאָס געסעל ליגט אַנטשוויגען —
ניר פון אַלטענס פענסטער קלאָגט זיך,
וויינט דער שטילער תהלים־נגון...

פריהלינגס רעגען

(אין ארעמען געסעל).

רעגענדעל האָט זיך געלאָזען
ערקוויקענד, מחיה'דיג, לייכט
און קראָפּיעט און פּויקט אין די פענסטער,
די שויבעלעך מאַכענדיג פייכט.

איך קוק ווי דאס רעגענדעל קראפיעט
און שפריצט אויף די שטיינער פון גאס
און עפּעס פערקוועטשט מיר ביים הארצען
און מאַכט מיינע אויגען מיר נאַס.

דער רעגען, די ברכה פון הימעל,
וואָס שפריצט אויף דער ערד זיך און גיסט,
ער פאַלט אויף מיין ארעמען געסעל
און געהט דאָ פערלאָרען אומזיסט.

עס וועט זיך מיין געסעל פערבלייבען
פער׳חשכ׳ט און אָרים ווי פריה׳ר
אזוי ווי די ארעמע מענשען,
וואָס לעבען און שמאַכטען אין איהר.

אוי אָרעמעס, אָרעמעס געסעל!
קיין גרעזעל, קיין בלעטעל, קיין בלום,
נאָר קראַנקע געבויגענע מענשען,
ווי שאָטענס דאָ שלעפּען זיך אום.

איך קוק ווי דאָס רעגענדעל קראַפּיעט
און עפּעס אין האַרצען מיך ציהט:
אוי אָרעמעס, אָרעמעס לעבען,
עס שפּראָצט דאָך וואו ערגעץ און בליהט!...

*   *
*

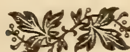
קום שוין, קום, אָה קלאָהרער שנעע,
קום צוגעהן וואָס גיכער.
ס'האָט די נאַכט שוין צוועלף געציילט,
אַלעס שלאָפט שוין זיכער...

אַלעס, אַלעס שלומערט דאָ,
דאַרפסט זיך גאָר ניט שרעקען,
דיך וועט איצט דאָס קוויטיגע
לעבען ניט בעפלעקען.

קום־זשע, קום־זשע, קלאָהרער שנעע,
פּרוב זיך, אויף צופלייסען,
מיין פער'חשך'ט געסעלע
אָנצוטהאָן אין ווייסען...

פריהלינג, זומער, איז דאָס דאָך
נאַקעט, בלויז כסדר —
באַרג־זשע דו דעם, באָרג אַצינד
ווייסע, ריינע קליידער...

קום שוין, קום שוין גיכער, שנעע,
הער אויף שיהות מאַכען,
דען דאָס וויסטע לעבען וועט
באַלד, דאָ באַלד ערוואַכען...

א ווינטער-נאַכט הוליאַנקע

שפּאַן מיר איין אין גרינגסטען שליטען
פערדלאַך, אַדלערס צוויי.
פייל פון בויגען וויל איך פליהען
אויף דעם גלאַטען שנעע.
איינס
צוויי
דריי,
עך, מיר זיינען פריי!
לעבען איז כדאי...

הענג אָן גלעקער און גאַלאַנזשען,
זאָל עס קלינגען העל,
דורך די גאַסען און אַלעען
פורמאַן, פורמאַן שנעל!
איינס
צוויי
דריי,
עך, מיר זיינען פריי!
לעבען איז כדאי...

קוק, אַט דאָרט אין ענדע געסעל
קלימפּערט זיך אַ שיין;
דאָרט אין אַלטען מיטיאַס שיינקעל
קריעגט מען ג ו ט ע ן וויין!
איינס
צוויי
דריי,

עך, מיר זיינען פריי!
טרינקען איז כדאי....

און פון דאָרטען — זעהסט ביים בריקעל
ברענט אַ ליכטעל העל?
דאָרטען וואוינט די שעהנע ראָזא.
היידאַ, פורמאַן, שנעל!
איינס
צוויי
דריי,
עך, מיר זיינען פריי!
ליעבען איז כדאי....

דורך די גאַסען, דורך די שטילע
פליהט דער שליטען, פליהט,
איך, מיין ראָזאַ און דער פורמאַן
קנאַקען אויף אַ ליעד.
איינס
צוויי
דריי,
עך, מיר זיינען פריי!
זינגען איז כדאי....

קלינגט־זשע, גלעקער, העלער, שטאַרקער
אין דער שפּעטער נאַכט,
ווערען זאָלען פענסטער, טהירען
אַלע אויפגעמאַכט...
איינס
צוויי
דריי,
עך, מיר זיינען פריי!
הוליען איז כדאי...

שלאָפען זאָל די מיעדע באָבע,
און די מאוס'ע מויד;
איך וויל שלאָפען דאַן ווען איך וועל
זיין שוין א מ ת טויט.
איינס
צוויי
דריי,
עך, מיר זיינען פריי!
לעבען איז כדאי...

איינזאמקייט

עס לעשען זיך איינציגווייז אוים שוין די שטערען,
דער דונקעלער הימעל ווערט מאַטער און בלאַסער,
די יונגע לבנה — אַ גילדענעם שיפעל,
די העל־בלויע לופט — אַ פער'כשופ'טער וואסער.

מען זעהט ניט קיין שיפער אין איינזאמען שיפעל,
מען הערט ניט דאָס קלאַפּען פון וויאָסלעס אָן וועלען—
אוי, וואָלט איך געוואוסט נור דעם האַפען דעם שטילען,
וואו רוהען עס וועט זיך דאָס שיפעלע שטעלען...

שטיל וואָלט איך דאָס גילדענע שיפעל בעשטיגען,
געבויגען דעם קאָפּ, אַ פערשטומטער, געזעסען.
אריבער דעם נאַכט־שטילען הימעל געשיפט זיך,
און וואָלט אַזוי איינזאם און גליקליך געוועזען...

* *

*

טוליעט זיך, קינדערלאך,
ענגער צוזאַמען;
נורעט זיך, נורעט זיך
איין אין דער מאַמען!

הערט נור דער שטורעם־ווינד,
הערט נור — אַ מורא...
העלף אונז, בעשירעם אונז,
מעכטיגער בורא!

* * *

ס'הערט עס דער גרוילליכער
שטורעם דער שלעכטער;
הערט און פערגעהט זיך אַזש,
קייכט פון געלעכטער...

III.

פערשידענע

רויטע פערעל

(די בלייבע קינדער פון דער ווייסער פלאג געווידמעט)

.1

עס האט די וועלט פון שלאף ערוואכט
און טרייסעלט אפ פון זיך די נאכט
און שאקעלט אפ פון זיך דעם טהוי
און ווארפט אראפ פון זיך דאס בלוי.
און איבער פעלד און וואלד און טהאל
צוגיסט זיך לויטער ווי קריסטאל
דעם יונגען מארגען'ס זונען־שיין
און ס'שמעקט מיט רויזענדופט און וויין.

.2

און ער, וואס טראגט אויף זיין געזיכט
די סארע פארב פון ווינטער ליכט
און אין דער טיפניש פון זיין ברוסט
דעם קורצען קלאנג וואס איהר רופט הוסט,
בעטראכט פון אויס זיין לייווענט צעלט
די שעהנע יום־טוב'דיגע וועלט:
דאס ראזע ליכט פון מזרח זייט,
די נעפעל־בלויע בערג פון וויית,
דאס פרייע פעלד אין גרין געשפרייט,
דעם יונגען וואלד אין בליטהען־קלייד.

.3

די וועלט איז גרויס, די וועלט איז פריי...
דארט טראגט א פויגעל זיך פארביי

און שטיפּט פערשייט און שאַלט און רופט
און פּילט מיט פריידען אַן די לופט...
און ער, וואָס טראָגט אויף זיין געזיכט
די סאָרע פאַרב פון ווינטער ליכט,
ער הערט — און ס׳וועקט זיך אין זיין ברוסט
דער קורצער קלאַנג וואָס איהר רופט הוסט
און ס׳גיט מיט איינמאָל זיך אַ שטויס
ביי איהם פון האַרץ און ס׳שטראָמט אַרויס
אין טענער, רויט ווי לאַוואַ גלוט,
דאָס הערצען־ליעד וואָס איהר רופט בלוט,
וואָס איהר רופט בלוט... נאָר ס׳האָט קיין ווערטה,
דען איהר רופט יעדע זאַך פערקעהרט. —
דעם דיכטער׳ס האַרץ וואָס פלאַמט און גליהט—
דאָס הייסט ביי אייך ניט מעהר ווי ליעד.

.4

ווי פרעמד, ווי פרעמד איז אייך זיין וועלט!
— איהר דענקט, איך מיין געזווים זיין צעלט,
דען איהר, איהר האָט דאָך אַ בעגריף,
(און וואָס איהר ווייסט, איז גרויס און טיעף)
אַז גאָר זיין הימעל־רוים איז בלויז
אָט פּונקט זיין לייווענט־דאַך די גרויס;
ן׳אַז העלע ליכט און ריינע לופט
און פרישען טהוי און בלומען־דופט
און פייגעלעס וואָס איהם וואָלט געפעהלט,
טהיילט איהר איהם אָפּ פון אייער וועלט,
דען איהר זענט רייך אין לופט און ליכט....
און צדקה טהאָן ז׳ אַ הייליג פפליכט...
נאָר וואָס איהר טהוט און וואָס איהר קלערט,
איז אימער, אימער נור פערקעהרט.

.5

זיין הימעל — דאָס וואָס איהר רופט דאַך —
פון אייער'ן העכער איז א סך.
די זונן וואָס שטראַהלט אַראָפּ אויף אייך
מיט זיינער איז גאָר קיין פערגלייך,
דען איך האָב מיר אַ שטרענגען כלל
וואָס דיענט מיר טריי אין יעדען פאַל;
איצט הערט:—און לאַכט מיט גיפט און גאַל—
דעם האַרץ, ערפילט מיט אַנגסט און פיין,
דעם האַרץ גיט גאָט אַ דאָפּעלט שיין
ן' דעם אויג, וואָס קומט פון צער ארויס,
גיט גאָט אַ הימעל דאָפּעלט גרויס...

.6

ס'איז נאַכט — און איהר פון לעבען זאַט
שלאָפט איין נאָך איידער ס'ערשטע בלאַט
פון אייער בוך איז איבערמישט —
דאָס בוך וואָס וואָלט אייך אָבגעפרישט
די יוגענד־פרייד, דעם ליעבעס־ווערה,
די אידעאַלען ווייס ווי שנעע,
דאָס בוך וואָס וואָלט אייך אַלץ דערמאָנט —
דאָס בוך שטאַרבט אָפּ אין אייער האַנד...
און וואָס איז גאָר ביי אייך אַ בוך?
פּאַפּיער און טינט געקליידט אין טוך.

.7

איהר שלאָפט—און אַלץ איז טויט און שטום.
צו פיהלט איהר ווי אייך נעהמט ארום
אַ פרויען אָרם, בעזאָכט און צאַרט?
אָ, ניין, דער שלאָף ביי אייך איז האַרט.
צו שפירט איהר דען אויף אייער באַק
איהר אָטהעם? ניין, איהר שלאָפט געשמאַק!

איהר שלאָפט און ס'האַרץ אייך ריהרט זיך
קוים ;
איהר שלאָפט און הערט ניט ווי דער טרוים—
אַ זילבער ווייסע טירקעל טויב —
זיך צאַפּעלט אום אויף אייער שויב ;
דאָס הייל'גע בוך, די טיעפע נאַכט,
זיי זיינען ענג פאַר אייך פערמאַכט.

.8

נאָר ער וואָס טראָגט אויף זיין געזיכט
די סאַרע פאַרב פון ווינטער ליכט
און אין דער טיעפניש פון זיין ברוסט
דעם קורצען קלאַנג וואָס איהר רופט הוסט,
ער ליגט און וואַכט און שלאָפט ניט איין,
און צווישען צער און שטערען־שיין
זיין אויג זיין טיעפעס שווימט אַרויס
און צינדט זיך אָן און לעשט זיך אויס
און שימערט שוואַך און פלאַקערט גרויס.

.9

דען ס'אויג דאַן זעהט די שעהנע וועלט.
(ניט די, וואו ס'שטעהט זיין לייווענט צעלט).
דאָס אויג איז דאָרט אַמאָל געוועזן
און בלויז איהר שעהנקייט האַלב געזעהן ;
דען איך האָב מיר אַן אַלטען כלל,
וואָס דיענט מיר שטרענג אין י ע ד ע ן פאַל
אַז יעדעס גליק וואָס איז בעשעהרט
אונז האַבען, האָט נור האַלב די ווערטה.

.10

אַך, ווייט איז יענע שעהנע וועלט !

. . . .

איהם דאַכט זיך אָפּט, דאָס זיין געצעלט
איז גאָר אַ קליינע זעגעל־שיף,
די צייט — אַ ים אונענדליך טיעף,
און ס'שווימט די זעגעל שיף און שווימט
און בלאָנזשעט ווייט און אונבעשטימט,
נאָר וואו עס זאָל ניט זיין דער וועג,
דער ים מוז האָבען ד אָ ך אַ ברעג.

.11

און איין מאָל אין אַ פריהלינגס נאַכט
ער ליגט די אויגען האַלב פערמאַכט,
און חלום'ט ניט און ניט ער וואַכט.
ער זעהט — צי ס'האָט זיך איהם געדאַכט,
אַז ער האָט דאַן געזעהן — אַ בילד
פאַנטאַסטיש און גהינם־ווילד.

.12

ער זעהט—צי ס'דאַכט זיך איהם, ער זעהט—
אַ רויטע מדבר אויסגעשפּרייט
אין ערגעץ פון דער רויטער ווייט;
אַ רייטער איינזאַם רייט און רייט,
אַ ראַבען־שוואַרצעס ווילדעס פערד,
אַ ווייסע גריווע ביז צו דר'ערד,
מיט גרויסע רויטע אויגען צוויי
און אַ גיהנם ברענט אין זיי;
ן'אויף אַ זאָטעל, הויך געבעט,
צונויפגעקנוילט זיצט אַ סקעלעט.
נאָר וואונדער!—וואָס בעדייט עס דען?
ער האָט סקעלעטען שוין געזעהן,
און יעדערער איז דאָך ניט מעהר
ווי ביינער טרוקענע, און דער?
און דער איז גאָר פון בלאַנקען שטאָל.

און קוקט מיט אויגען פון קריסטאַל
נאָר פּלוצים... און איהם פריהרט פאַר גרויל...
עס עפענט דער סקעלעט זיין מויל —
אַ שוואַרצער קבר טיעף און גרויס —
און שפּייט אויף איהם מיט צאָרן אויס
און שפּייט איהם אָפּ מיט דריבנעס שרויט...
נאָר שרויט איז גרוי און דער איז רויט.

.13

ער האָט מיט שוידער אויפגעוואַכט —
און טיעפען הימעל לעשט די נאַכט
שוין אויס דאָס לעצטע שטערען־ליכט
און ס'ווייזט דער טאָג זיין יונג געזיכט.
און ערגעץ נאָהענט פון זיין צעלט
אַ פויגעל מיט התלהבות טרעלט
און רופט אין גאָט'ס געבענשטער וועלט.
ער טרעט פון זיין געצעלט אַרויס.
די וועלט איז שעהן און פריי און גרויס.
דאָרט בליהען בלומען אָהן אַ שיער
און מאַניען איהם: „נו, קום שפּאַציר!“

.14

ער שפּרייזט פערקלעהרט און קוקט אויף זיי,
דאָך זעהט ער ניט דער ליליע'ס שנעע,
דער פיאָלע'ס שעהנע פריהלינגס־נאַכט,
דער מיר'ט בע'חן'טע נילוס־פּראַכט.
זיין טיעף פערקלעהרטעס אויג זעהט בלויז
פון אלע נור די רויטע רויז.

.15

דען יעדע בלום, ווי געטליך שעהן
זי זאָל ניט זיין, פערלירט איהר חן.

די ליליע וועלקט, די מירט פערגעהט,
די פיאָלע דאָרט און ווערט פערוועהט.
די רויז אַליין נור פלאַקערט רויט
און לאַכט זיך אויס פון אָסיען־טויט.
עס שרעקט זי ניט דעם הימעל'ס גרוי,
זי דאַרף קיין רעגען און קיין טהוי,
איהר אַרט ניט וואָס די ערד ווערט שוואַרץ,
דען זי בליהט טיעף ביי איהם אין האַרץ
און טעהעט אָן און גליהעט רויט —
דען זי ווערט פריש פון בלוט בעטהויט.

.16

דער מאָרגען געהט, דער טאָג קומט אָן
מיט אויפגעהויב'נער שטראַהלען־פּאָהן,
און ברייט און זוייט און ווייט און ברייט
דאָס לאַנד מיט ליכט ליגט איבערשפּרייט.

.17

און ער וואָס טראָגט אויף זיין געזיכט
די סאַרע פאַרב פון ווינטער ליכט
און אין דער טיעפעניש פון ברוסט
דעם קורצען קלאַנג וואָס איהר רופט הוסט,
פערזונקען אין געדאַנקען שפּאַנט,
אַ ציערונג־שאַכטעל אין דער האַנד
מיט רויטע פ ע ר ע ל אָהן אַ שיער...
ס'איז אַ געשאַנק פאַר איהר, פאַר איהר,
דער מלכה פון דעם וויסען רייך,
וואָס קומען וועט צו איהם צוגעהן
אין שוואַרץ געהילט, דאָס פּנים בלייך
און אויף איהר שוואַרצען קרויזען קאָפּ
פון רויטע קאַלינעס אַ קרוין;
און ס'וועט די הימלישע פאַרשוין

מיט בלייכער האַנד בעריהרען קיהל
זיין שטערען און איהם וויספּערן שטיל:
„איך בין אין דיר פערליעבט, פערליעבט!...
טאַ וואָס־זשע, זאָג, ביזטו בעטריעבט?
מיר זיינען דאָך שוין לאַנג פער'קנס'ט,
טאַ קום מיט מיר און זיי געפּאַסט,
אָה קום, מיין בלייכער, קום מיט מיר!
די שוואַרצע חופּה וואַרט אויף דיר,
און אַלקער איך שוין צוגעגרייט,
מיט שוואַרצען טעפּיך אויסגעשפּרייט;
דאָרט איז פאַר אונז אַ בעט געמאַכט,
דער לאָדען דאָרט איז פעסט פערמאַכט,
און קיינער שטערט דאָרט ניט די נאַכט
און רוהען וועסטו אין דיין בעט
און דרימלען לאַנג און שלאָפען שפּעט...“

דער מכשף

(אן אינדישע לעגענדע).

אין דעם זוייטען, ווייטען אזיען,
אין אַ וואונדער לאַנד אן אַלטען,
צווישען ריעזען בערג און פעלזען
ליגט אַ צויבער־וואַלד בעהאַלטען.

און אין יענעם וואַלד, מיט צווייגען
דיק פערפלאָכטען און פערשפונען,
צווישען דונקעל גרויע סקאַלעם
האָט אַ הייל זיך איינגעפונען;

און אין יענעם הייל פערבאָרגען
האָט זייט פיעלע יאָהר געלעבט זיך
אַ מכשף דאָרט אן אַלטער
און אַ צויבער טרוים געוועבט זיך;

רק געטרוימט האָט דער מכשף,
דאָס אין צויבער־וואַלד אין אַלטען,
צווישען זיינע ווילדע פלאַנצען
ליעגען קרייטיכער בעהאַלטען;

און די קרייטיכער די ווילדע
האָט דער בורא דאס געגעבען
די געהיימע קראַפט, וואָס שיינקען
קען דער וועלט דאָס אייביג' לעבען.

.1

אויף דעם בלוטיג רויטען מערב
שטאַרבען אָפּ די לעצטע פונקען
פון דעם הייסען טאָג און לאַנגזאַם
ווערט די זון אין בלוט דערטרונקען

און אַ טרוימעריש שטילער אבענד,
ווי אַ בלויער ים צוגיסט זיך
אויף דעם אינדיש טיפען הימעל
און בעדעקט די וואונדער געגענד;

אין דער שטילקייט פון דעם אַבענד
הויבט א לינדער ווינד אָן בלאָזען;
— — — — — — — — — — — — — — — —
און די ערד פון היץ פער'חלש'ט
האָט אַ זיפץ ארויסגעלאָזען.

און אַ בלויען דונסט צום הימעל
הויבט זיך אויף אַ זיסער ריח;
און פאר שמחה הויבט דער הימעל
אָן צו גיסען ראָסע־טרעהרען.

פון דעם בלויען ריינעם הימעל
ווי בריליאנטען רייך געשליפען,
פאַלען זאַנפט די ראָסע טראָפען
אין דעם לופט־ים אין דעם טיפען;

און פערגעסען ווערט אין גאַנצען
גאָר די הייסע זון די ווילדע;
און עס שמייכעלט צו דעם הימעל
אַ פערליעבטע מילדע לאַנדשאַפט.

נאָר פֿאַמעליך ווערט די לאַנדשאַפֿט
פֿון דער דונקעלהייט פֿערשלונגען;

— — — — — — — — — — — — — — — —

ווי בעטרונקען האָט מיט איין מאָל
די נאַטור זיך פֿריי צוזונגען.

נור דער צויבער־וואַלד דער ווילדער
האַלט די בייזע שרעקענס בילדער
אין זיין האַרצען איינגעשלאָסען.

וויל ניט הערען, וויל ניט וויסען
פֿון דעם לעבען, פֿון דעם זיסען
אין דער ווייסער וועלט פֿון שטראַהלען.

איינגעהילט אין מרה שחורה,
אין אן אייביג שוואַרצער מורא,
שטעהט ער אין דער נאַכט בעהאַלטען, —

נעכט פֿעראומערטע און טריעבע,
אָהן אַ וואַרעם וואָרט פֿון ליעבע,
אָהן אַ ליכט־שטראַהל פֿון בטחון, —

נאָר דאס איינציגע וואָס לעבט דאָרט,
וואָס בעוועגט זיך און וואס שטרעבט דאָרט
איז דער גרייז־גרויער מכשף.

.2

עס ברענט פֿאַר דער הייל פֿון מכשף א פֿייער
פֿון צווייגען, פֿון בלעטער, פֿון טרוקענע פֿלאַנצען;
און ס'פֿליהען מיט אימפּעט פֿון פֿלאַקער די פֿונקען
און שפּרינגען ארום אין דער פֿינסטער און טאַנצען.

און ס'הויבט זיך דער רויך אין אַ וואָלקען אַ שוואַרצען,
און שפּאַרט זיך אַרויס דורך די צווייגען און שפּרייט זיך
פאַנאַנדער אַזוי ווי אַ חופּה אַ שוואַרצע
און הייגגט נאָר אַ ווייל אין דער נאַכט און צוגעהט זיך.

עס זיצט דער מכשף אנטגעגען דעם פייער,
פון עלטער און שוואַכקייט צוזאַמענגעבראָכען;
ער זיצט און ער קוקט אויף דאָס קופּערנע קעסעל
און וואַרט אַז די קרייטיכער זאָלען פאַרקאָכען.

די שנעע־ווייסע באָרד אויף זיין בוזים צופּלאָנטערט,
די פלאַקס־גרויע לאָקען צופּלאָכטען, צושויבערט;
די וואַקס געלע הענט אויסגעשפּרייט ווי 'ן אַ תפלה, —
בעוועגט ער די ליפּען און כשופּ'ט און צויבערט. —

ער צויבערט און כשופּ'ט און בורבעלט משונה,
און גלאַנצט מיט די אויגען און ציטערט און פלאַטערט
מיט יעדוועדען אבר אַזוי ווי 'ן אַ פּיעבער,
און בלייבט אונבעוועגליך צום סוף און פערמאַטערט.

דאָך מורמלען די ליפּען די בלייכע און שעפּטשען:
„איך האָב זיי געפונען, דאָס זיינען זיי זיכער;
דאָס זיינען די קרייטיכער, פּינקטליך בעשריעבען
אין אַלטע געהיימע מכשפ'עשע ביכער,

„אין יענע געהיימע, פערשימעלטע ביכער
פון גרויסע בעריהמטע מכשפים פערבליבען".
„די קרייטיכער זעהן אויס ווי מענשליכע הערצער" —
אַזוי שטעהט מיט צויבער־כתב דייטליך געשריעבען.

* *

עס ברענט פאַר דעם הייל זיך דער פייער און פלאַקערט;
עס הודיען די פלאַמען און ס'פליהען די פונקען

אריין אין דעם חשך און פינקלען און בלישטשען
א רגע, און ווערען אין נאַכט־ים דערטרונקען.

עס קלינגט אָפּ אין טויט שטילען וואַלד דער געדודער,
און ס'לאָזט פון דערווייטען אלס ענטפער זיך הערען
דאָס גרימיגע קול פון דער העסליכער סאָווע
אזוי ווי איהר פינסטערען טרוים וואָלט עס שטערען.

נאָר ס'הערט ניט דער אַלטער מכשף איהר קראַקען:
פארטיעפט אין חלומות פאַנטאַסטישע וועבט ער
פון פעדעם געהיימע בעצויבערענדע וועלטען
און געטער בעשאַפט ער און הימלען דערהעבט ער.

ער זעהט אין זיין חלום: אין גאָלדענעם מזרח
צושפיעלט זיך אין פלאַמען דער אייביגקייטס טאגען
און אונטען זיך שטראָמען די קומענדע דורות
אין ים'ען פון אייביגען פריעדען געטראָגען.

עס ציהען פארביי זיינע אויגען די דורות
ווי וועלדער געדיכטע פון ריעזיגע פאַלמען
מיט גלייכע געמאָסטענע טריט, וועלכע קלינגען
אזוי ווי דאָס ריטעם פון הייליגע פסאַלמען.

און יונג־פרויען זעהט ער מיט ענגעל־געזיכטער,
מיט זיידענע לאָקען, מיט אויגען ווי שטערען,
מיט גאָלדענע האַרפען, מיט קרענצער פון בלומען —
און פלוצים, אזוי ווי פון כרובים דערהערען

זיך זיסע, האַרמאָנישע ליעדער, געפלאָכטען
אין צויבער אַקאָרדען, בעגלייטעט פון האַרפען;
און ס'מאַנצען אויף ריטמיש די יונג־פרויען פרעכטיג
און רייסען די קרענצער פאר שמחה און וואַרפען

אריין זיי אין בלויען פאַנטאַסטישען הימעל.
ער הערט, און זיין האַרץ אָנגעטאָנט, אָנגעצויגען,
אזוי ווי א פיעדעל הייבט פון זיך אָן שפּיעלען
פון יוגענד און ליעבע זייט לאַנג שוין פערפלויגען.

ער זינגט מיט התלהבות פון כשוף פארבלענדעט,
אין פרעכטיגען חלום פערטראָגען פון שווערען,
פערשאַלטענעם לעבען, פון וועלקענדער עלטער, —
ער זינגט און עס קייקלען זיך גרינג זיינע טרעהרען.

עס הערט מיט ערשטוינען דער וואַלד און ער קען ניט
בעגרייפען פון אַלטען מכשף דאָס זינגען;
עס הערען די פּאַלמען, די אַלטע און וויגען
זיך ריטמיש צום טאַקט פון די טענער און שלינגען

די שירה פון אַלטען מכשף אזוי ווי
די דופטענדע ראָסע פון נאַכט בלויען הימעל.
— — — — — — — — — — — — — — — — — —
און שטילער איהם קלינגען די טענער פון אַלטען —
פארוויגט איז דער וואַלד אין אַ זאַנפטליכען דרימעל.

*   *
*

ער ברענט פאר דער הייל זיך דאס פייער און פלאקערט;
עס הודיען די פלאמען און ס'פליהען די פונקען
אריין אין דעם חשך און פינקלען און בלישטשען
אַ וויילע, און ווערען אין נאַכט־ים דערטרונקען.

און ס'זיצט דער מכשף אנטגעגען דעם פייער;
און קלאָהר איז פאַר איהם שוין אַלסדינג און ענטשיידען.
אָט באַלד, נאָך אַ רגע, אָט באַלד, נאָך אַ וויילע,
און ווי נאָר דער לעבענס טראַנק הויבט אָן צו זיעדען,

פארלאָזט ער דאס דריקענדע חשך, דאָס שווערע
וואָס הערשט אין דעם איינזאַמען וואַלד, אין דעם אַלטען,
געזעגענט זיך אָפּ מיט די סקאַלעס די שטומע
אין אייביגען, אייביגען טרויער בעהאַלטען...

און ווייט פון די בערג פון די הויכע, מיט שופרות
וועט ער דאַן די בשורה דער מענשהייט צושיקען:
„דאָס אייביגע לעבען, דאס אייביגע לעבען, —
„די בליהענדע אייביגקייט קומט אייך בעגליקען!" —

נאָר פלוצים — וואָס פיהלט ער? איהם שוידערט אַ מורא!
עס קלאַפּט וואָס אין האַרצען און שוידערט און שרעקט איהם!
עס פריהרט יעדער אבר; עס גליווערט דאס בלוט זיינס;
אַ פראָסטיגע ראָסע, דערשפירט ער, בעדעקט איהם!

און טיעף אין זיין האַרצען, דערפיהלט ער, עס רייסט זיך
אַ לעצטע בקשה געבונדען פון שרעקען,
און אָט איז זי פריי שוין און רייסט זיך פערצווייפעלט,
נאָר בלייבט אין זיין קעהל אַ פערוואָרגענע שטעקען...

און ס'ציטערען שווער זיינע ברעמען, די גרויע
און ס'קנייטשט זיך פאר ווייטאָג דער אייז־קאַלטער שטערן
און ס'בליקט פון די שטאַרע פערגליווערטע אויגען
דער ביטערער יאוש פארוואַלקענט פון טרעהרען — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — —

און זעהן האָט נאָר די הייל געזעהן
וואָס ווייטער האָט געטראָפען...

אָה, זאָל שוין גאָט דער הימלישער
קיין מענש אזוי ניט שטראָפען.

דאָ זיעדט דער לעבענס טראנק און קאָכט
און ס'הויבט זיך בלוי די פּאַרע;
און דאָרטען זיצט דער גוסס'ער
און בליקט מיט אויגען שטאַרע.

דאָ שטייגט די פּאַרע גרינג ארויף
און ווערט אין „נישט" צוגאַנגען;
דאַרט שטרעקט דער שטערבענדער די הענד
דעם לעבענס טראנק דערלאנגען...
געזעהען האָט די ווינסטע הייל
אַלסדינג ווי ס'האָט געטראָפען;
אָה זאָל שוין גאָט קיין מאָל, קיין מאָל
קיין מענש אַזוי ניט שטראָפען...

* *
*

פון דעם העכסטען באַרג אין אינדיען
ווער עס קען זיין שפּיץ דערגרייכען, —
דער קען זעהען, ווי עס ציהט זיך
אין אַ וואָלקען דונסט אַ ווייכען —
פון דעם לעבענס טרונק די פּאַרע
צו דעם הימעל צו דעם קלאָהרען;
ווי די אייביגקייט צוגיסט זיך
אין אַ ים פון יוגענד יאָהרען....

דיא ראב

איבערזעצט פון ערגאר ע. פאָו.

אין אַ קאַלטער נאַכט אַ גרויער, שווער בעטריבט פון טיעפען
טרויער,
בין איך מיר פערזאָרגט געזעסען, גריבלענדיג זיך אין א בוך;
פלוצים האָט דערהערט זיך קלאַפּען, ווי פון זאַנפטע רעגען־
טראָפּען,
ווי ס'וואָלט איילענדיג ווער טאַפּען — טאַפּען, זוכענדיג מיין
טיהר.
„ס'איז געווים אַ נאַכט־בעזוכער, קומט פערשפּעטיגט איצט
אהער —
בלויז נור דאָס און קיין זאַך מעהר“.

אה, ד'געדענק דאָס נאָך אַצינדער; ס'איז געווען אַ נאַכט אין
ווינטער.
יעדער נאַכט־שאַטען בעזונדער האָט אַ שרעק ערוועקט אין
מיר;
כ'האָב מיט וועה ערוואַרט דעם מאָרגען, כ'האָב געזוכט פון
ביכער באָרגען
טרויסטונג פאַר די ליידענס־זאָרגען — זאָרגען אונערטרעגליך
שווער;
פאר דער שעהנהייט, וועמען ס'רופען די מלאכים אַן
לענאָר, (*
וועלכע לעבט שוין דאָ ניט מעהר.

*) פּאָו'ס פאנטאסטישע געליעבטע.

און דאָס שאָטענדיגע מינען אויף די פורפורנע גאַרדינען
איבערפילט האָט מיין נשמה מיט אַ שוידערליכען גרויל.
אום די שרעק'נים צו פעריאָגען, האָב איך זעלבסט גענומען
זאָגען:
„ס'קומט ווער איילענדיג צו יאָגען אין דער שפעטער נאַכט
אַהער;
ס'איז געוויס אַ נאַכט־בעזוכער קומט פערשפעטיגט איצט
אַהער —
בלויז נור דאָס און קיין זאַך מעהר".

באַלד האָט דאָך מיין האַרץ גענומען ווערען שטאַרקער, צו זיך
קומען.
„הערר צי דאַמע — נעם איך שטאַמלען — „וואַרט און הער:
כ'האָב געוואָלט אַ דרימעל כאַפּען, פלוצים הער איך, דו
נעמסט קלאַפּען
שטיל ווי איינער וואָס וואָלט טאַפּען — טאַפּען זוכענדיג
מיין טיהר: —
אָט איך עפען איצט די טיהר אויף און איך לאַד דיך איין
אַהער". —
— פינסטערנים און קיין זאַך מעהר.

מיט עקשנות און בעהאַרצקייט מיינע אויגען אין דער
שוואַרצקייט
פון דער נאַכט אַריינגעגעסען, האָב איך לאַנג אַזוי געבליקט,
און די שטילקייט איינגעפרוירען האָט זיך מיר אין מיינע
אויערען,
דאָך איין־איינציג וואָרט פערלוירען טראָגט זיך אום אין חשך
מעער,
נור דער צאַרטער, שעהנער נאָמען, נור דער מילדער קלאַנג
„לענאָר" —
בלויז נור דאָס און קיין זאַך מעהר.

מיט דעם פייער פון דער העללע, אויפגעפלאמט ביי מיר אין
זעעלע,
האָב איך זיך צוריק אין קאַלטען, פייכטען צימער אומגעקערט.
נאָר דערהערט האָט באַלד זיך קלעהרער אין מיין טהיר דאָס
קלאפּען שווערער.
„איצט איז שוין קיין צווייפעל מעהרער: יעמאַנד קומט
געוויס אַהער" —
און איך עפען ברייט די טיהר אויף, האַלט דעם אטהעם איין
און הער —
„בלויז דער ווינד און ק י י ן ז אַ ך מ ע ה ר".

אום מיין כעס דאַן אויסצוגיסען, האָב איך וויטענד אויפ־
געריסען
טיהר און לאָדען און פון דרויסען איז אריין אַ שוואַרצע ראַב.
לאַנג האָט זי זיך אומגעטריבען — ענדליך האָט זי זיך
פערקליבען
אויף מיין ביוסט, און איז געבליבען קראַקענדיג דאָרט זיצען
שווער,
קראַקענדיג מיט ווילדע קולות, כריפּענדיג פערשטיקט און
שווער —
„בלויז נור דאָס און ק י י ן ז אַ ך מ ע ה ר".

לאַנג האָט דאַן זי שטרענג בעטראַכט מיך, ביז כ'האָב נערוועז
אַזש צולאַכט זיך
פון דעם שוידערהאַפטען אָנבליק, פון דער טייפליש ווילדער
ראַב.
„שד!" — האָב איך גענומען ברומען — „שד, ווען וועט דיין
קול פערשטומען?
זאָג: פון וואו ביזט דו געקומען, ווער האָט דיך פעריאָגט
אַהער?
זאָג, דערצייל מיר, ווי מען רופט דיך, ווי דיין נאָמען איז
ערקלעהר!"
און זי ענטפערט: „ק י י ן מ אַ ל מ ע ה ר!"

לאנג האָב איך דאָן אַ פערקלעהרטער נאָכגעדענקט די מאָדנע
ווערטער,
ווערטער, וועלכע האָבען ווייניג וואָס בעדייטונג געהאַט פאַר
מיר.
ניט געקענט האָב איך ערקלערען זיך דעם רעטהזעל אַט דעם
שווערען:
האָט געקענט פארבלאָנדזשעט ווערען אַזאַ פויגעל גאָר אהער?
איז נאָך ווען אַמאָל געקומען אַזאַ ווילדע ראַב אַהער
מיט דעם נאָמען: „קיין מאָל מעהר"?

דאָך די ראַב, זי זיצט נאָך אימער אויף מיין ביוסט ביי מיר
אין צימער,
קראַקענדיג די זעלבע ווערטער—איהר פערשאָלט'נע זעעלען־
שפּראַך —
חוץ איהר קראַקען דאַ כסדר, ריהרט זיך ניט אויף איהר
קיין פעדער.
פיעלע פריינדע האָבען, ליידער, מיך פערלאָזט שוין און איך
קלעהר:
„איך וועסטו מיך באַלד דאַ לאָזען צו מיין שיקזאַל גרויזאַם
שווער?
נאָר די ראַב שרייט: „קיין מאָל מעהר!"

איבערראַשט בין איך געוואָרען פון דעם ענטפער, פון דעם
קלאָרען.
„זיכער איז די ראַב אַנטרונען פון אַ שיקזאַל פונקט ווי מיין;
פונקט ווי מיין קען זיין דאָס צימער, וואו עס האָט איהר
איינגענטהימער
טרויעריג געזונגען אימער פון אַ מזל וויסט און שווער —
נאָר פון אַלע זיינע ליעדער, שיינט, געבראַכט האָט זי
אַהער —
בלויז דעם איינעם: „קיין מאָל מעהר".

ענדליך בין איך ווילד געוואָרען, אויסער זיך צוקאָכט פון צאָרן,
האָב איך שנעל גענומען פעכטען מיט די פויסטען אַרום זיך.
ביז ערשעפּפט פון קאַמפּף פון שווערען, האָב איך זיך געזעצט מיט טרערען
און גענומען טראַכטען, קלעהרען, טרעפען חידות טיעף און שווער,
וואָס די ווילדע ראַב, די שוואַרצע, וועלכע קומט דורך נאַכט אהער
מיינט דאָס מיט דעם „ק י י ן מ אָ ל מ ע ה ר".

לאַנג בין איך אַזוי געזעסען, שאַרף די אויגען איינגעגעסען
אין דעם ווילדען, שוואַרצען דעמאָן, אין דעם העסליך בייזען שד. —
פון דעם באַלקען, פון דעם נאַסען, האָט דאָס לעמפּעלע צוגאָסען
טרויעריג זיין שיין, זיין בלאַסען, איבער'ן צימער, קאַלט און לעער,
און פון ביוסט האָט אַלץ געהערט זיך נאָך איהר קראַקען דומפּף און שווער
רק דער זעלבער: „ק י י ן מ אָ ל מ ע ה ר".

ענדליך האָב איך דאָך פערלאָרען די געדולד, און האָב פול צאָרן
אויסגעשריען: „גאָט, צו טייפעל, הער שוין פייניגען מיך אויף!
נעם דיין פּרצוף צו פון דאַנען. געה, איך וויל דיך מעהר ניט קאָנען;
קעהר זיך אום אַהין, פון וואַנען האסט פערבלאָנדזשעט זיך אַהער,

לאָז מיר איינזאַם דאָ זיך בלייבען, עלענד, פונקט ווי ביז
אַהער".
נאָר די ראַב שרייט: „ק י י ן מ אָ ל מ ע ה ר".

„זאָג, ערקלער מיר, גאָט, צו טייפעל, מאַך מיך פריי פון
ווילדען צווייפעל!
האָבען בייזע ווירבעל־ווינדען דיך אַהער אין נאַכט פאַר־
פיהרט?
זאָנסט, וואָס האָט געקענט דיך טרייבען דאָ דיין נעסט זיך
אויסצוקלייבען?
זאָג: ווי לאַנג וועסטו נאָך בלייבען אין מיין צימער, ווייסט
און לעער?
ווען וועסטו מיך ענדליך לאָזען מיט מיין שיקזאל גרויזאַם,
שווער?"
און די ראַב שרייט: „ק י י ן מ אָ ל מ ע ה ר".
„נביא, מאַך מיך פריי פון צווייפעל; נביא, מלאך, שד, צו
טייפעל,
איך בעשווער דיך ביי די הימלען, ביי דעם גאָט, וואָס איבער
אונז;
זאָג מיר: וועט מיין גייסט, פול ליידען, ווען בעגעגנען אין
גן־עדן
יענע הייליג שעהנע מיידעל, יענע הימלישע לענאָר?
וועל איך זעהן נאָך מיין געליעבטע, זאָג מיר, נביא, זאָג,
ערקלעהר?!"
און די ראַב שרייט: „ק י י ן מ אָ ל מ ע ה ר".

„זאָל דאָס זיין דער לעצטער ליגען!" האָב איך ווטהענד
אויסגעשריגען, —
„קעהר צוריק זיך אין דעם חושך, אין דעם נאַכטליך־שוואַרצען
תהום!
לאָז קיין פעדער דאָ, קיין שוואַרצען — צייכענס פון דיין
פאַלשען האַרצען —

ריים ניט אויף דאָס אַלטע שמאַרצען, אַלטע וואונדען, אַלטע
וועהן;
ציה אַרויס דיין שאַרפען שנאָבעל פון מיין האַרץ וואָס ליידעט
שווער!“
נאָר די ראָב שרייט: „ק י י ן מ אָ ל מ ע ה ר“.

און די ראָב, זי זיצט נאָך אימער אין מיין דונק׳לען, פוסטען
צימער,
אויבען אויף אַ ביוסט פון פ אַ ל ל אַ ס *) אויף דעם געזימס
איבער מיין טיהר,
און די אויגען איהרע ווינקען ביסטרע, שפּריצענדיג מיט
פונקען,
וועלכע ווערען גלייך דערטרונקען אין דעם שאַטענדיגען
מעער.
און מיין שאַטען, וועלכער פלאַטערט אין דעם חשך, טיעף
און שווער —
שטייגען זאָל שוין ק י י ן מ אָ ל מ ע ה ר!...

---

*) די גריכישע געטהין פון ווייזהייט.

דער פערוואָרפענער

פון שטילענקען דערפעל, פון שעהנעם אָקריינאַ,
האָט ס'מזל דאָס בייזע אַהער איהם פערטראָגען,
אַהער, אין דער רוישענדער שטאָדט, אין דער גרויסער
אין עלענד זיין קינדהייט און יוגענד בעקלאָגען.

די ווייסע, די ציכטיגע קליינינקע כאַטקעס,
די פריזבעס געמאָהלען מיט גרינעם און רויטען,
אין שאָטענס פון וויעגענדע ווערבעס פון גרינע,
פערגרייזעט פון ניעדריג־געפלאָכטענע פלויטען, —

דאָס אַלץ האָט אַ זעלטזאַמער כשוף פערוואַנדעלט
אין הויכע און ריעזיגע דונקעלע מויערן,
מיט פענסטער מיט קאַלטע וואָס קוקען ווי אויגען,
וואָס האָבען אין אַלץ דעם בטחון פערלאָרען.

ער וואַנדערט אַרום אין די רוישענדע גאַסען
און וואַרפט אַרום זיך די צושראָקענע בליקען;
איהם דאַכט זיך, אָט פאַלט איין אַ ריעזיגער מויער
און וועט איהם אַזוי וויא אַ וואָרים צודריקען.

ער בלאָנקעט זיך אום אין די שרעקליכע גאַסען
די אויגען געשמידט צו די פייכט־קאַלטע שטיינער.
ער פיהלט צווישען אלע די טויזענדער מענשען
וואָס האַווענען קימערט פאַר איהם זיך ניט קיינער.

ס'איז נאַכט — — ער פערקלייבט זיך אין צימער אין וויסטען,
וואו פייכט איז די לופט, וואו עס פיהלט זיך דער שימעל;
ער ליעגט אין דעם קבר און וואַרט ער זאָל שטאַרבען,
ער ליעגט אַ האַלב־טויטער און וואַרט אויף דעם דרימעל.

אַך, איז דאָס דער קבר, טאָ וואָס טויג דאָס פענסטער
וואָס ווייזט איהם אַנטקעגען דעם מויער דעם גרויען?
און איז דאָס אַ צימער, טאָ וואָס־זשע אַנטפּלעקט ניט
דאָס פענסטער די שטערען אין הימעל אין בלויען?

ער ליעגט און ער ווייסט ניט צי איז ער געשטאָרבען,
צי האַלט איהם אַ חלום אַ בייזער געפאַנגען,
נאָר איהם איז אַלץ איינס סיי ער 'ז טויט סיי ער חלומ'ט,
זיין עלענדעס האַרץ פיהלט נור בלויז אין פערלאַנגען:

זיין שטילינקען דערפעל אין שעהנעם אָקריינא
נאָך איין מאָל דאָס זעהען, אַ בליק טאָן פון ווייטען;
זיך ווייעדער דערמאָהנען די קינדהייט, די יוגענד,
און דורכלעבען ווייעדער די גליקליכע צייטען...

שאַ... שטיל!....

צושטערט ניט דעם מיעדען זיין דרימעל דעם קורצען,
זאָל רוהען אַרום איהם גאָט'ס פריעדען, גאָט'ס שלום.
ער זעהט איצט זיין דערפעל אין ווייטען אָקריינא,
געוויעגט אין די ווערלען פון צערטליכען חלום.

אין נאַכטליכען נעבעל אין בלויען הויבט לאַנגזאַם
אָן איינזאַמעס פייערעל אָן זיך צו שמינקלען,

און באַלד גײט אַ צװײַט׳ס אױף, אַ דריט׳ס, און אַ פֿערטס,
און אַט זעט ער הונדערט שױן ציט׳רען און פֿינקלען...

אַט בלישטשעט דאָס טײַכעל און ציטערט אין נאַכט־שײַן,
און זאַכט זיך די װעלן די דריבנינקע הױדען,
און שטיל און געהײמניספֿול מורמלען די װערבעס
און הערען ניט אױף זיך בנעימות צו סוד׳ען.

און אַט שפּרײט דער סטעפּ זיך דער גרינער פּאַנאַנדער,
פֿון טױזענד קאָליריגע בלימלעך בעשפּרינקעלט,
אױף יעדװעדער גרעזעל אַזױ װי אַ דימענט,
מיט טױזענדע פֿאַרבען אַ טױ־טראָפּען פֿינקעלט.

און טיעף אױם די בלױע פֿאַנטאַסטישע שאָטענס,
פֿון װײַסען לבֿנה׳גען שײַן אַ בעשטראַלטער,
אַזױ װי אַ „טױזענד און אײן נאַכטיג“ טרױמבילד,
ערהײבט זיך דער טונקעלער װינד־מיהל דער אַלטער.

און איבער די פֿליגעל פֿון װינד־מיהל פֿון אַלטען
דאָס נאַכט־װינטעל שפּיעלט אַ פֿאַנטאַסטישען נגון,
און הױך אין דער לופֿט, װי אַ שנײ־װײַסער פֿױגעל,
אַ װאָלקענדעל הײבט זיך פֿאַמעלעך אָן װיעגען...

און ס׳הערט זיך אין פֿעלד־װאו אַ פֿײַפֿעלע טרילערט,
צוגיסט זיך אין ריהרענדע טענער אין טריבע —
װײַט, װײַט אין דער פֿינסטער דאָרט אבֿל׳ט אַ זעעלע,
געהט אױסעט פֿון שמערצליכען בײַנקען און ליעבע.

און איבער די פֿליגלען פֿון װינד־מיהל פֿון אַלטען,
דאָס נאַכט־װינטעל שפּיעלט דעם פֿאַנטאַסטישען נגון.

און הויך אין דעם הימעל ווי שנעע־ווייסע פויגעל
צוויי וואָלקענדלעך ווייסע פּאַמעלעך זיך וויעגען...

און ווייט לאָזט אַוועק זיך דאָס פעלד און פערליערט זיך
וואו־ערגעץ אין נאַכט און אין נעבעל אין בלויען,
ווייט, ווייט וואו די דונקעלע בערג און די שטערען
זיך גרויסע אונשטערבליכע סודות פערטרויען.

און ערגעץ, אַזוי ווי פון אונטער אַ וואַסער
פערבאָרגען, אַריבער דעם דערפעל דעם שטילען,
דערהערט זיך אַ לאַנגעם צוצויגענעם קרעהען,
בעגלייט פון אַ טיעפען און איינזאַמען בילען.

און באַלד הערט זיך ערגעץ אַ גענעץ אַ פולער —
עס איז שוין פון שלאָף ווער, ווייזט אוים, אויפגעשטאַנען.
באַלד הערט זיך דאָס הירזשען פון פערדלעך פון זאַטע —
דאָס נעהמט זיך אַ פויער דעם וואָגען שוין שפּאַנען.

פון ערגעץ אַ קוימען אין דערפעל, אַזוי ווי
אַ סטענגע אַ בלויע, דער רויך נעהמט זיך ציהען;
און איבער דעם הימעל ווי שנעע־ווייסע פויגעל
די וואָלקענדלעך קלאָרע פּאַמעלעכעל פליהען.

און העט ווייט אין מזרח צושפּרייט זיך דער מאָרגען
אין בלייכע און ציט׳רענדע טרערענדע שטראַהלען;
ווי שנעע־ווייסע פויגעל די וואָלקענדלעך שוועבען,
און לאָזען פון זייערע פליעגלען וואָס פאַלען...

ווי שנעע־ווייסע פויגעל די וואָלקענדלעך שוועבען
און טראָגען דער קרעפטיגער ערד זיך אנטקעגען;

עס טריפט זיי דער נאַכט־טהוי אַראָב פון די פליעגלען
און ווערט באַלד פערוואַנדעלט אין דופטענדען רעגען.

און ער אין זיין צימער? — ער פיהלט אויף די באַקען
די דאַרע, די טראָפּען פון רעגען פון פרישען...

— — — — — — — — — — — — — — — —

פאַרטאָג, ווען דער רויש פון דער גאַס האָט ערוואַכט איהם,
געווען זען פון טרערען איז פייכט דאָן זיין קישען....

*   *
*

איך האָב מיט שוידער אויפגעוואַכט: —
עס שרייט אין צער די שוואַרצע נאַכט.
איך רייס די לאַדען אויף געשווינד —
עס שטעהט די נאַכט, די שוואַרצע, בלינד,
אַ קאַלטער פחד שטיקט מיך, שטיקט:
זי האָט אַליין ארויסגעפליקט
די אויגען אין איהר ווילדען צער;
זי האָט געזעהן דאָס גרויס געפאַהר,
זי האָט געזעהן דער אָסיען געהט,
די שווערד אין האַנד, און טויט און טויט!
און ס'שטאַרבט די שענע וועלט אוועק.
און זי האָט דאַן, צודולט פון שרעק,
די אויגען זיך ארויסגעפליקט,
און אין דעם חושך בלינד געבליקט;
זי האָט געקוקט און האָט געזעהן:

דאס ליכט אין חושך־רוים פערגעהן...
און אויפגעמאַכט האָט זי איהר מויל,
און פריי געלאָזט איהר שטומען גרויל...

עס שרייט אין צער די דולע נאַכט:
„עס געהט דער טויט, ערוואַכט! ערוואַכט!“

אין חושך

(מיט אכטונג ל. לאנדוי (א. וואַהלינער) געווידמעט).

אלע שטערען אויסגעשטאָרבען,
ס'הייגנט דער הימעל שוואַרץ געפארבען,
דאָך עס וויל קיין בליץ ניט שטראַהלען
און קיין דונער וויל ניט קנאַלען...

אין דער נאַכט אָהן ערד, אָהן הימעל
שוועבט ארום דער גאָט פון דרימעל;
בלאָנזשעט דורך אַ וועלט אַ בלינדער,
זוכט די מיעדע מענשען־קינדער...

אונטען אין אַ טהאָל אַ טיעפען
ליגט פון אומעט אָנגעגריפען
אַ פערדאָרעמט קליינער ישוב;
שטיל איז דאָרטען, שטיל אַ מורא,
אָפט נאָר, דורך דער מרה־שחורה
טהוט אַ זיפץ אַ קראַנקעס בלעטעל,
וועלכעס פאַלט פון בוים אַרונטער,
גיט אין חושך קוים אַ מינע
און פערזינקט גלייך אין דער רינע.

און די רינע רוישט און זשומעט
און בעוויינט דעם שוואַרצען אומעט...

* * *

זאָל ווער אָנצינדען אַ פייער!
זאָל עס זיין אַ ליכט, אַ פאַקעל;
זאָל עס זיין אַ הויז, אַ שייער:
ראַטעוועט זיך פון דעם שוואַרצען
חשך־מבול... בויט אַ תיבה —
צינד אָן פייער, צינד אָן פייער!!

שכנים

איך און זי ן׳דאָס קליינע לעמפּעל
וואוינען לאַנג, שוין לאַנג אינאיינעם;
אין אַ צימער, ענג און פינסטער,
לעבען מיר ווי גוטע שכנים.

שפּעט אין אבענד טרעפען מיר זיך
אין דעם צימערל צוזאַמען.
„גוטען אַבענד!" מאַכט דאס לעמפּעל
און עס פרובט זיך פריינדליך פלאַמען...

נאָר דאס רויכעדיגע קנויטעל
קוים דערוויזט צו טהון אַ שיפּע —
פון דעם העל געפּלייסטען פלאַמען
לאָזט זיך אויס אַ שטילער כליפּע...

איך און זי ביים קליינעם טישעל
און דאָס לעמפּעל צווישעןביידען —
הייבען אָן אויף זיפּצען־שפּראַכע
צווישען זיך פערטרויעט רעדען.

איך: — „דער יאָך, דער יאָך דער שווערער,
אָה, וואו נעהמט מען מעהרער כח?"
זי: — „די נויט, די נויט די גרויסע
אָה, עס שפּאַלט זיך מיר דער מח!"

„גאָט וועט העלפען", מאַכט דאָס לעמפּעל
און עס פּרובט זיך העלער ברענען.
„דאַנק דיר", זאָג איך, „האָפען דאמאלס
ווען מען גוסס'עט דאַרף מען קענען..."

איך און זי ן' דאס קליינע לעמפּעל
זענען לאַנג אזוי שוין שכנים;
אין א צימער ענג און פינסטער
צאַנקען, צאַנקען מיר אינאיינעם....

ביי דעם גרויסען האפען

.1

ביי דעם גרויסען האפען
אין דער שפּעטער נאַכט
אויף דעם ים דעם בלויען
האָב איך זיך פערטראַכט:

ווי ער וויעגט די וועלען
ציטעריג און שטיל;
וויעגט זיי ווי אַ טרייע
מאַמע מיט געפיהל.

פון דעם גרויסען האפען,
העט גאַנץ ווייט אַוועק,
ווייסט זיך אין דער ווייטקייט
אום אַ העלער פלעק.

אויף דעם ים דעם גרויסען,
מורא'דיג און טיעף,
וויעגט זיך אַזוי רוהיג
אום אַ זעגעל שיף.

וויעגט זיך אזוי רוהיג,
שיפט זיך אזוי שטיל,
ווי זי וואָלט ניט האָבען
גאָר פאַר זיך קיין ציעל...

.2

ביי דעם גרויסען האַפען
אין דער שטורעם נאַכט
אויף דעם ים דעם בייזען
האָב איך זיך פערטראַכט:

ווי ער וואַרפט די כוואַליעס,
ווילד און פירכטערליך,
שטויסט זיי ווי א בייזע
שטיף־מאַמע פון זיך.

פון דעם גרויסען האַפען,
העט גאַנץ ווייט אַוועק,
שוואַרצט זיך אין דער פינסטער
אום אַ דונקלער פלעק.

אויף דעם ים דעם גרויסען,
מורא'דיג און טיעף,
קעמפפט אויף טויט און לעבען
דאָרט אַ בלודנע שיף,

שלאָגט זיך מיט די וועלען
אויף דעם שווערען וועג
אין דעם גרויען נעבעל
זוכענדיג אַ ברעג...

שפּיעל, מיין פיעדעל!

נאָך אַ שטייגער, נאָך אַ נגון,
שפּיעל, מיין פיעדעל, ניט געשוויעגען!
זינג מיין חבר, מיין געטרייער,
מיט דעם אַלטען יוגענד־פייער,
זאָל דיין נגון שרפה'ען, ברענען,
אז קיין איינער ניט דערקענען
זאל אין טומלענדער מרידה,
דאָס דו שפּיעלסט עס איצט דיין ודוי...

נאָך אַ נגון, נאך אַ ליעדעל,
שפּיעל־זשע האַרציגער, מיין פיעדעל!
שפּיעל, אָט קומען די מבינים,
זעהסט, דיין מיה איז ניט בחנם.
אָט הער צו נאָר, ווי די קענער
מעסטען, זועגען דיינע טענער,
הערסט, דיין ווערטה ווי הויך זיי שאַצען?
איצטער סטרונעס צייט צו פּלאַצען...

